

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 11 лютого 2020 року № 2-2

ЗВІТ

про результати аудиту ефективності виконання повноважень державними органами в частині контролю за повнотою і своєчасністю надходження рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України до державного бюджету

Київ 2020

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ.....	3
ПРЕАМБУЛА.....	6
ВСТУП.....	7
1. СТАН ВИКОНАННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙ (ПРОПОЗИЦІЙ) РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ	8
2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ ВИКОРИСТАННЯ РАДІОЧАСТОТНОГО РЕСУРСУ УКРАЇНИ ТА СПРАВЛЯННЯ РЕНТНОЇ ПЛАТИ	11
3. ОЦІНКА ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ ПОВНОВАЖЕНЬ ІЗ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТА ВИДАЧІ ДОЗВОЛІВ У СФЕРІ КОРИСТУВАННЯ РАДІОЧАСТОТНИМ РЕСУРСОМ УКРАЇНИ, ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ У ЦЬЙ СФЕРІ	20
3.1. <i>Практика ліцензування та видачі дозволів користувачам радіочастотного ресурсу України .....</i>	<i>20</i>
3.2. <i>Аналіз стану здійснення державного нагляду у сфері користування радіочастотним ресурсом України .....</i>	<i>23</i>
4. ОЦІНКА ОБҐРУНТОВАНОСТІ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ДИНАМІКА НАДХОДЖЕНЬ РЕНТНОЇ ПЛАТИ ЗА КОРИСТУВАННЯ РАДІОЧАСТОТНИМ РЕСУРСОМ УКРАЇНИ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ	26
5. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СТАНУ АДМІНІСТРУВАННЯ РЕНТНОЇ ПЛАТИ ЗА КОРИСТУВАННЯ РАДІОЧАСТОТНИМ РЕСУРСОМ УКРАЇНИ	30
5.1. <i>Аналіз стану обліку платників рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України .....</i>	<i>30</i>
5.2. <i>Стан виконання контролюючими органами повноважень із забезпечення повноти та своєчасності надходження до державного бюджету рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України .....</i>	<i>31</i>
6. ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ РАДІОЧАСТОТНИМ РЕСУРСОМ УКРАЇНИ, КОНТРОЛЮ ЗА СПРАВЛЯННЯМ РЕНТНОЇ ПЛАТИ.....	34
ВИСНОВКИ	39
ПРОПОЗИЦІЇ	45
Додатки	48

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

Бюджетний кодекс ВП	Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456 випромінювальний пристрій – технічний пристрій, що використовується для виробничих, наукових, медичних, побутових потреб, за винятком потреб радіозв'язку, який випромінює електромагнітну енергію в навколишній простір і не є радіоелектронним засобом
ГУ	головне управління
додаток 4 ¹ до податкової декларації	додаток 4 ¹ „Розрахунок з рентної плати за користування радіочастотним ресурсом” до податкової декларації з рентної плати, затвердженої наказом Мінфіну від 17.09.2015 № 719
дозвільні документи на користування РЧР	ліцензія на користування радіочастотним ресурсом України, ліцензія на мовлення, дозвіл на експлуатацію радіоелектронного засобу або ВП
ДПС	Державна податкова служба України
ДФС	Державна фіскальна служба України
дозвіл на експлуатацію РЕЗ або ВП	документ, який засвідчує право власника конкретного радіоелектронного засобу або ВП на його експлуатацію протягом визначеного терміну в певних умовах
Закон № 102	Закон України від 18.09.2019 № 102 „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення переліку видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню”
Закон № 222	Закон України від 02.03.2015 № 222 „Про ліцензування видів господарської діяльності”
Закон № 909	Закон України від 24.12.2015 № 909 „Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році”
Закон № 1280	Закон України від 18.11.2003 № 1280 „Про телекомунікації”
Закон № 1770	Закон України від 01.06.2000 № 1770 „Про радіочастотний ресурс України”
Закон № 1791	Закон України від 20.12.2016 № 1791 „Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році”
Закон № 2806	Закон України від 06.09.2005 № 2806 „Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності”

Закон № 3759	Закон України від 21.12.1993 № 3759 „Про телебачення і радіомовлення”
Закон № 5203	Закон України від 06.09.2012 № 5203 „Про адміністративні послуги”
ККДБ 13060000	код класифікації доходів бюджету 13060000 „Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України”
користування РЧР	діяльність, пов’язана із застосуванням радіоелектронного засобу та/або ВП, що випромінюють електромагнітну енергію в навколишній простір у межах радіочастотного ресурсу
користувач РЧР	юридична або фізична особа, діяльність якої безпосередньо пов’язана з користуванням радіочастотним ресурсом відповідно до законодавства
КУПАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1894 № 8073
ліцензія на користування РЧР	документ, який засвідчує право суб’єкта господарювання на користування радіочастотним ресурсом України протягом визначеного терміну в конкретних регіонах та в межах певних смуг, номіналів радіочастот з виконанням ліцензійних умов
ліцензія на мовлення	документ державного зразка, який видається Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення та засвідчує право ліцензіата відповідно до умов ліцензії здійснювати мовлення, використовувати канали мовлення, мережі мовлення, канали багатоканальних телемереж
Ліцензійні умови користування РЧР	Ліцензійні умови користування радіочастотним ресурсом України, затверджені рішенням НКРЗ від 19.08.2005 № 53, зареєстрованим в Мін’юсті 20.10.2005 за № 1237/11517
Нацрада	Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення
НКРЗ	Національна комісія з питань регулювання зв’язку України
НКРЗІ	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв’язку та інформатизації
НМДГ	неоподатковуваний мінімум доходів громадян
Мінфін	Міністерство фінансів України
Офіс ВПП	Офіс великих платників податків ДФС (ДПС)
План використання РЧР	План використання радіочастотного ресурсу України, затверджений постановою Кабінету

	Міністрів України від 09.06.2006 № 815, яким визначаються напрями використання радіочастотного ресурсу України на даний час та на перспективу з визначенням певних смуг, номіналів радіочастот і дозволених в Україні радіотехнологій та термінів застосування діючих і перспективних радіотехнологій
Податковий кодекс Положення № 1067	Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755 Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, затверджене Указом Президента України від 23.11.2011 № 1067
постанова № 106	постанова Кабінету Міністрів України від 16.02.2011 № 106 „Деякі питання ведення обліку податків, зборів, платежів та інших доходів бюджету”
Порядок № 649	Порядок здійснення державного нагляду за ринком телекомунікацій, затверджений рішенням НКРЗІ від 13.12.2012 № 649 „Про затвердження Порядку здійснення державного нагляду за ринком телекомунікацій та визнання такими, що втратили чинність, деяких рішень НКРЗІ”
Порядок № 684	Порядок здійснення державного нагляду за користуванням радіочастотним ресурсом України в смугах радіочастот загального користування, затверджений рішенням НКРЗІ від 27.12.2012 № 684 „Про затвердження Порядку здійснення державного нагляду за користуванням радіочастотним ресурсом України в смугах радіочастот загального користування та визнання такими, що втратили чинність, деяких рішень НКРЗІ”
РЕЗ	радіоелектронний засіб – технічний засіб, призначений для передавання та/або приймання радіосигналів радіослужбами
РЧР	радіочастотний ресурс України – частина радіочастотного спектра, яка придатна для передавання та/або приймання електромагнітної енергії РЕЗ і яку можливо використовувати на території України та за її межами відповідно до законів України та міжнародного права, а також на виділених для України частотно-орбітальних позиціях
УДЦР	Державне підприємство „Український державний центр радіочастот”
ФОП	фізичні особи-підприємці
ФО	фізичні особи

ПРЕАМБУЛА

Підстава для проведення заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту): стаття 98 Конституції України, статті 26 та 110 Бюджетного кодексу, статті 4, 7, 10 та 31 Закону України від 02.07.2015 № 576 „Про Рахункову палату”, План роботи Рахункової палати на 2020 рік, доручення члена Рахункової палати для виконання повноважень члена Рахункової палати та забезпечення здійснення заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) від 03.10.2019 № 16-52.

Мета заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту): встановлення фактичного стану ліцензування та видачі дозволів у сфері користування РЧР, здійснення державного нагляду у цій сфері, контролю за обґрунтованістю прогнозування обсягів, повнотою і своєчасністю надходження рентної плати за користування РЧР до державного бюджету та оцінка виконання відповідних повноважень державними органами.

Предмет заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту):

нормативно-правові акти, організаційно-розпорядчі документи та управлінські рішення державних органів щодо виконання повноважень з надання дозвільних документів на користування РЧР, обґрунтованості прогнозування та контролю за повнотою і своєчасністю надходження рентної плати за користування РЧР;

інформація про надходження до державного бюджету за ККДБ 13060000 за 2016–2019 роки;

дані податкової звітності, матеріали перевірок та інші документи контролюючих органів щодо адміністрування рентної плати за користування РЧР;

статистична та інша звітність державних органів щодо виданих, переоформлених, термін дії яких продовжено, анульованих дозвільних документів на користування РЧР, обсягів нарахованої та сплаченої рентної плати за користування РЧР;

матеріали державних органів щодо здійснення державного нагляду за додержанням законодавства про РЧР України в смугах радіочастот загального користування та запобігання правопорушенням при користуванні РЧР; додержанням користувачами РЧР ліцензійних умов; особливих умов, визначених у відповідних ліцензіях;

інформація та матеріали НКРЗІ щодо виконання повноважень органу державного регулювання у сфері користування РЧР;

інша інформація, що характеризує предмет заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту).

Об’єкти заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту): ДПС (до її утворення – ДФС), НКРЗІ, Офіс ВПП ДПС (ДФС), ГУ ДПС (ДФС) у Дніпропетровській, Запорізькій, Київській, Одеській, Полтавській областях та у м. Києві, УДЦР.

Надсилення запитів з питань заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту): Мінфін, Нацрада.

Критерії оцінки:

законність – відповідність управлінських рішень і організаційно-розпорядчих документів, прийнятих державними органами, вимогам чинного законодавства в частині забезпечення прогнозування, повноти нарахування та своєчасності сплати рентної плати за користування РЧР, а також надання дозвільних документів на користування РЧР;

повнота і своєчасність – стан нарахування і сплати рентної плати за користування РЧР України, дієвість контролю за дотриманням платниками рентної плати вимог чинного законодавства;

обґрунтованість – ступінь відповідності планових показників надходження рентної плати за користування РЧР їх фактичному стану;

результативність – оцінка діяльності державних органів у частині ліцензування та видачі дозволів у сфері користування РЧР, контролю за своєчасністю та повнотою сплати до державного бюджету рентної плати за користування РЧР.

Початкові обмеження щодо проведення заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту): 2016–2019 роки (для аналізу динаміки окремих показників досліджувалось їх значення за 2015 рік).

Методи збирання даних: моніторинг нормативно-правових актів, аналіз документів щодо організації роботи і виконання покладених на об'єкти контролю повноважень і завдань у частині користування радіочастотним ресурсом; дані інформаційних систем державних органів; аналіз інформації, отриманої на запити Рахункової палати; вивчення та аналіз податкової та статистичної звітності, аналітичної інформації; ознайомлення, опитування, обстеження, аналіз світового досвіду.

ВСТУП

РЧР відіграє ключову роль у наданні сучасних телекомунікаційних послуг споживачам. Без нього неможливий мобільний і супутниковий зв'язок, фіксований ширококутний доступ до Інтернету. Водночас поява нових технологій і розвиток наявних вимагають задіяння додаткового радіочастотного спектра, який є незмінним та обмеженим ресурсом, що потребує державного регулювання та ефективного управління.

У країнах ЄС підходи до регулювання РЧР спільні, їх повинен дотримуватися національний регулятор, але кожна держава має і певну свободу в реалізації підходів. Одними з найбільш ефективних регуляторів є представники Швеції та Чехії, де зв'язок стандартів четвертого покоління доступний 100 і 98,8 відс. населення відповідно. В Україні немає таких офіційних даних. За даними Офісу ефективного регулювання¹, цей показник становить до 65 відсотків².

¹ Громадська організація „Офіс ефективного регулювання” (BRDO) – незалежний неурядовий експертно-аналітичний центр, створений за ініціативи Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, Світового банку та уряду Канади з метою розроблення та впровадження інструментів ефективного державного регулювання, спрямованих на суспільний інтерес та розвиток малого та середнього підприємництва.

² „Зелена книга. Як використовувати радіочастотний ресурс для забезпечення якісного зв'язку в Україні?”.

У законодавстві України не визначено показників ефективності використання РЧР, що призводить до умовного задіяння радіочастот: частина перспективного спектра використовується компаніями, що застосовують застарілі технології або ж не мають абонентів і не ведуть активну діяльність взагалі.

Відповідно до Угоди про асоціацію від 27.06.2014 між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони до кінця 2019 року Україна зобов'язана була імплементувати європейський досвід з регулювання сфери користування РЧР шляхом реалізації положень відповідних директив ЄС, більшість яких не виконано.

Крім того, Цілями сталого розвитку на період до 2030 року³ визначено, зокрема, створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям.

Слід зазначити, що надходження від видачі, переоформлення, продовження терміну дії ліцензій на користування РЧР та видачі дублікатів таких ліцензій за останні 5 років були більші за рентну плату (17,5 млрд грн проти 11,7 млрд гривень⁴). Однак 98 відс. плати за ліцензії отримано у 2015 (третє покоління) і 2018 (четверте покоління) роках, тобто під час відкриття нових діапазонів/технологій. В інші періоди середня плата за видачу ліцензій становила 114 млн грн, що у 20,5 рази менше, ніж середньорічні надходження рентної плати (2,3 млрд гривень). При цьому питома вага рентної плати у загальній сумі податкових надходжень протягом періоду, що досліджувався, зменшилася з 0,5 відс. у 2016 році до 0,3 відс. у 2018–2019 роках.

Отже, розвиток цифрової економіки України, впровадження новітніх технологій у сфері телекомунікацій, необхідність максимального покриття якісним мобільним зв'язком четвертого покоління всієї території країни потребує перерозподілу РЧР, удосконалення нормативно-правової бази з урахуванням найкращого світового досвіду, забезпечення ефективного використання радіочастотного спектра, дієвого державного нагляду за додержанням законодавства у сфері користування РЧР, спрямованого на запобігання порушенням законодавства у цій сфері, їх виявлення та припинення, а також своєчасності та повноти надходження рентної плати за користування РЧР.

1. СТАН ВИКОНАННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙ (ПРОПОЗИЦІЙ) РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ

Рахунковою палатою у 2016 році проведено аудит ефективності справляння і дієвості контролю за надходженням рентної плати (збору) за користування радіочастотним ресурсом України до державного бюджету та

³ Затверджені Указом Президента України від 30.09.2019 № 722 „Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року”.

⁴ Відповідно до звітів Казначейства про виконання Державного бюджету України у 2015 році надійшло 9085,8 млн грн за видачу, переоформлення, продовження терміну дії ліцензій на користування РЧР та видачу дублікатів таких ліцензій і 1985,3 млн грн рентної плати за користування РЧР, 2016 році – 104,2 та 2068,5 млн грн, 2017 році – 200 та 2540,3 млн грн, 2018 році – 8055,7 та 2622 млн грн, 2019 році – 43,2 та 2458,6 млн грн відповідно.

затверджено звіт (рішення Рахункової палати від 24.05.2016 № 11-2). Аудит засвідчив, що протягом 2013–2015 років НКРЗІ і ДФС (Міндоходів, ДПС) не забезпечили створення ефективної системи державного контролю за використанням РЧР, який є об'єктом для справляння рентної плати (збору), а також належної взаємодії при здійсненні контролю за дотриманням суб'єктами господарювання законодавства з питань користування РЧР України.

Про результати аудиту поінформовано Президента України, Верховну Раду України, рішення Рахункової палати надіслано Кабінетові Міністрів України. Звіт і рішення Рахункової палати з рекомендаціями (пропозиціями) щодо усунення виявлених під час аудиту порушень та недоліків надіслано Мінфіну, ДФС та НКРЗІ.

Результати аудиту 07.09.2016 (протокол № 48) розглянуто на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань інформатизації та зв'язку, за підсумками якого вирішено вказати ДФС та НКРЗІ на обов'язковість належного виконання ними чинного законодавства та необхідність усунення недоліків, встановлених Рахунковою палатою.

Аналіз виконання Кабінетом Міністрів України, Мінфіном, ДФС та НКРЗІ пропозицій, наданих у рішенні Рахункової палати, засвідчив, що **сім рекомендацій виконано.**

Верховною Радою України прийнято Закон України від 20.12.2016 № 1791 „Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році”, яким передбачено підвищення окремих ставок рентної плати за користування РЧР та запроваджено підвищувальні та понижувальні коефіцієнти до цих ставок залежно від умов та цілей використання такого ресурсу.

На виконання рекомендацій Рахункової палати, зокрема:

- ДФС спільно з НКРЗІ розроблено та надіслано територіальним органам ДФС типову форму інформації про користувачів РЧР, які не сплачують або сплачують в неповному обсязі рентну плату за користування РЧР протягом шести місяців, з метою своєчасного інформування НКРЗІ та Нацради для вжиття відповідних заходів реагування;

- рішенням НКРЗІ від 27.02.2018 № 117, наказом Міністерства внутрішніх справ України від 27.02.2018 № 147 затверджено Порядок взаємодії НКРЗІ з Національною поліцією України з питань запобігання, виявлення та припинення порушень законодавства у сфері зв'язку;

- рішеннями НКРЗІ від 23.08.2016 № 447 „Про визнання таким, що втратило чинність, рішення НКРЗІ від 23 серпня 2005 року № 55” і від 13.02.2018 № 78 „Про затвердження Порядку ввезення з-за кордону та реалізації в Україні радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв” визнано такими, що втратили чинність, рішення НКРЗІ від 23.08.2005 № 55 „Про участь Українського державного центру радіочастот у здійсненні нагляду за користуванням радіочастотним ресурсом України” та від 05.02.2009 № 1338 „Про затвердження Положення про надання дозволів на ввезення з-за кордону в Україну радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв” відповідно.

Крім того, НКРЗІ рекомендовано підготувати пропозиції щодо внесення змін до законодавства з метою правового врегулювання видачі УДЦР дозволів на експлуатацію РЕЗ та ВП. Рішенням Рахункової палати від 13.02.2018 № 3-2 „Про результати аудиту ефективності використання та розпорядження майном державного підприємства „Український державний центр радіочастот” НКРЗІ також рекомендовано ініціювати зміни до Закону України „Про перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності” в частині виключення з цього переліку дозволу на експлуатацію РЕЗ або ВП і висновку щодо електромагнітної сумісності з одночасним внесенням змін до статей 16, 41 і 42 Закону № 1770.

НКРЗІ надано пропозиції до проєкту Закону України „Про радіочастотний ресурс України” (реєстр. № 5051 від 30.08.2016), яким передбачалося врахування пропозицій Рахункової палати в частині упорядкування повноваження УДЦР щодо видачі дозволів на експлуатацію РЕЗ та ВП, та проєкту Закону України „Про електронні комунікації” (реєстр. № 3549-1 від 11.12.2015) у частині узгодження з нормами Податкового кодексу механізму вилучення в судовому порядку прибутку, отриманого внаслідок користування РЧР за відсутності передбачених цим Законом підстав. **Однак зазначені законопроєкти не прийнято навіть у першому читанні та знято з розгляду⁵.**

Водночас **не виконано чотирьох рекомендацій** Рахункової палати:

- Кабінетом Міністрів України не забезпечено розроблення проєктів нормативно-правових актів, передбачених Рекомендаціями парламентських слухань на тему „Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України”, схваленими постановою Верховної Ради України від 31.03.2016 № 1073, зокрема, законопроєктів про Державну програму розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в Україні; з питань вільного та спільного використання публічних інформаційних ресурсів та даних, користування РЧР, які мали бути розроблені на засадах імплементації законодавства Європейського Союзу та міжнародного права;

- Мінфіном та НКРЗІ не забезпечено підготовки пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства у частині вдосконалення механізму справляння рентної плати за користування РЧР та ліцензування діяльності у цій сфері з урахуванням найкращого світового досвіду;

- Мінфіном не розроблено та не затверджено методики прогнозування надходжень рентної плати за користування РЧР;

- НКРЗІ не забезпечено внесення змін до Положення № 1067 у частині повноважень НКРЗІ щодо встановлення відповідно до закону розмірів плати за видачу дозволів на ввезення з-за кордону РЕЗ та ВП; визначення переліків РЕЗ та ВП, для ввезення з-за кордону та експлуатації яких не потрібні дозволи, з метою приведення його у відповідність із Законом України від 09.04.2014 № 1193 „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення кількості документів дозвільного характеру”.

---

⁵ Згідно із статтею 95 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України від 10.02.2010 № 1861.

Довідково. На виконання рекомендацій Рахункової палати апаратом НКРЗІ розроблено та листом від 01.06.2016 № 01-3511/131 надіслано Президентові України проект Указу Президента України „Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку”.

Листом Глави Адміністрації Президента України від 20.04.2016 № 02-01/2605 повідомлено, що у зв'язку з включенням до порядку денного четвертої сесії Верховної Ради України восьмого скликання низки проектів законодавчих актів, якими, зокрема, передбачено зміну функцій та повноважень НКРЗІ, на сьогодні внесення змін до Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку, є передчасним.

Отже, Кабінетом Міністрів України, Мінфіном та НКРЗІ не забезпечено належного виконання окремих рекомендацій (пропозицій) Рахункової палати, наданих за результатами попереднього контрольного заходу, у результаті не поліпшено державного регулювання у сфері користування РЧР, повноти обліку платників рентної плати за користування РЧР та своєчасності надходжень цієї плати до державного бюджету.

2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ ВИКОРИСТАННЯ РАДІОЧАСТОТНОГО РЕСУРСУ УКРАЇНИ ТА СПРАВЛЯННЯ РЕНТНОЇ ПЛАТИ

Правову основу користування РЧР, повноваження держави щодо умов користування РЧР, права, обов'язки і відповідальність органів державної влади, що здійснюють управління і регулювання в цій сфері, та фізичних і юридичних осіб, які користуються та/або мають намір користуватися РЧР, встановлює Закон № 1770, прийнятий у 2000 році, який на сьогодні потребує системних змін.

Відповідно до частини першої статті 5 Закону № 1770 користувачі РЧР залежно від напрямів його використання поділяються на спеціальні і загальні.

Довідково. Перелік спеціальних користувачів РЧР, до яких, зокрема, належать підрозділи і організації Міністерства оборони України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони, Національної поліції, регулюється частиною другою статті 5 Закону № 1770.

Загальні користувачі РЧР поділяються на такі групи:

- 1) суб'єкти господарювання, які користуються РЧР для надання телекомунікаційних послуг, за винятком розповсюдження телерадіопрограм;
- 2) суб'єкти господарювання, які здійснюють розповсюдження телерадіопрограм із застосуванням власних або орендованих РЕЗ;
- 3) технологічні користувачі і радіоаматори – юридичні чи фізичні особи, які користуються РЧР без надання телекомунікаційних послуг (частина четверта статті 5 Закону № 1770).

Користувачі РЧР зобов'язані, зокрема, дотримуватися стандартів, норм і правил використання РЧР, умов, визначених у ліцензіях на користування РЧР та в дозволах на експлуатацію РЕЗ або ВП, вносити платежі та збори, передбачені законом, а також у встановленому НКРЗІ порядку – плату за радіочастотний моніторинг у смугах радіочастот загального користування (частина друга статті 6 Закону № 1770).

Відповідно до статті 12 Закону № 1770 користування РЧР підлягає державному регулюванню. Органом державного регулювання у сфері

користування РЧР є НКРЗІ, яка утворена відповідно до Закону України „Про телекомунікації”.

Статтями 17 та 20 Закону № 1280 передбачено, що **НКРЗІ є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президенту України, підзвітним Верховній Раді України**. Положення про НКРЗІ затверджується Президентом України. Голова та члени НКРЗІ призначаються на посади та звільняються з посад Президентом України шляхом видання відповідного указу. НКРЗІ набуває повноважень з моменту призначення більше половини її загального кількісного складу.

Довідково. Пунктом 1 Положення № 1067 встановлено, що НКРЗІ є органом державного регулювання, зокрема, у сфері телекомунікацій, користування РЧР. У визначеній сфері НКРЗІ здійснює повноваження органу ліцензування, дозвільного органу, регуляторного органу та органу державного нагляду (контролю).

Водночас **норми статей 17 та 20 Закону № 1280** щодо підпорядкування Президенту України НКРЗІ як державного колегіального органу, призначення та звільнення ним з посад голови та членів НКРЗІ, затвердження положення про неї **не відповідають вимогам Конституції України**. До повноважень Президента України віднесено, зокрема, створення у межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України, для здійснення своїх повноважень консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів і служб (пункт 28 частини першої статті 106 Конституції України).

Повноваження НКРЗІ щодо регулювання у сфері користування РЧР передбачено статтею 14 Закону № 1770, якою встановлено: НКРЗІ здійснює свої повноваження у смугах радіочастот загального користування (додаток 1).

НКРЗІ та Генеральний штаб Збройних Сил України⁶ з метою забезпечення дотримання користувачами РЧР встановленого порядку користування РЧР, інтересів та безпеки держави і громадян України, забезпечення електромагнітної сумісності РЕЗ будь-якого призначення та запобігання правопорушенням при користуванні РЧР **здійснюють державний нагляд за користуванням РЧР** в межах компетенції та в порядку, визначених законодавством (стаття 18 Закону № 1770).

Відповідно до частини другої статті 30 Закону № 1770 **користування РЧР здійснюється на підставі:**

- **ліцензій на користування РЧР та дозволів на експлуатацію РЕЗ або ВП** – суб'єктами господарювання, які користуються РЧР для надання телекомунікаційних послуг;

- **ліцензій на мовлення, виданих Нацрадою, та дозволів на експлуатацію РЕЗ або ВП** – суб'єктами господарювання, які користуються РЧР для розповсюдження телерадіопрограм телерадіоорганізаціями;

- дозволів на експлуатацію РЕЗ або ВП – спеціальними користувачами, технологічними користувачами та радіоаматорами.

Ліцензії на користування РЧР видаються НКРЗІ суб'єктам господарювання, які користуються РЧР для надання телекомунікаційних послуг згідно із статтею 31 Закону № 1770.

---

⁶ Відповідно до частини першої статті 17 Закону № 1770 повноваження Генерального штабу Збройних Сил України поширюються на смуги частот спеціального користування.

Довідково. Здійснення ліцензування та реєстрації у сфері надання телекомунікаційних послуг відповідно до статті 18 Закону № 1280 віднесено до повноважень НКРЗІ. Правила провадження діяльності у сфері телекомунікацій та ліцензійні умови визначено статтею 44 Закону № 1280.

У 2016–2019 роках діяли ліцензійні умови провадження діяльності у сфері телекомунікацій з надання послуг з технічного обслуговування і експлуатації телекомунікаційних мереж, мереж ефірного теле- та радіомовлення, проводового радіомовлення та телемереж, затверджені рішенням НКРЗІ від 11.11.2010 № 513⁷, зареєстрованим у Мін'юсті 30.11.2010 за № 1200/18495.

Строк дії ліцензії на користування РЧР встановлюється НКРЗІ, але не може бути меншим п'яти років. У разі якщо на день видачі ліцензії Планом використання РЧР встановлено строк припинення розвитку та використання відповідної радіотехнології менше п'яти років, строк дії ліцензії не може бути більшим за строк, зазначений у Плані використання РЧР (частина четверта статті 31 Закону № 1770).

Відповідно до статті 36 Закону № 1770 ліцензійні умови користування РЧР є нормативно-правовим актом, що містить вичерпний перелік обов'язкових для виконання вимог, які встановлюються НКРЗІ та повинні обов'язково містити умови щодо визначення смуг, номіналів радіочастот, регіону, в якому дозволяється користування РЧР, радіотехнології, термінів початку використання та повного освоєння визначеного РЧР. **Порядок контролю за додержанням ліцензійних умов користування РЧР встановлюється НКРЗІ.**

Отже, користування РЧР здійснюється на підставі відповідних ліцензій. Водночас у переліку видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, визначеному статтею 7 Закону № 222, який діє з 2015 року, ліцензування такого виду господарської діяльності не передбачено.

Довідково. Частиною першою статті 2 Закону № 222 встановлено: цей Закон регулює суспільні відносини у сфері ліцензування видів господарської діяльності, визначає виключний перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, встановлює уніфікований порядок їх ліцензування, нагляд і контроль у сфері ліцензування, відповідальність за порушення законодавства у сфері ліцензування видів господарської діяльності.

Дія цього Закону не поширюється на ліцензування, зокрема, діяльності в галузі телебачення і радіомовлення, яка здійснюється відповідно до Закону України „Про телебачення і радіомовлення” (пункт 2 частини другої статті 2 Закону № 222).

Згідно з розділом VI „Користування радіочастотним ресурсом України” Закону № 1770 ліцензії на користування РЧР видаються на бланках, але згідно зі статтею 1 Закону № 222 ліцензія – запис у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, ФОП та громадських формувань про рішення органу ліцензування щодо наявності у суб'єкта господарювання права на провадження визначеного ним виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню; видача ліцензії – внесення до цього реєстру запису про право провадження суб'єктом господарювання визначеного ним виду господарської діяльності, що

---

⁷ З 09.01.2020 зазначене рішення НКРЗІ втратило чинність у зв'язку з набранням чинності рішенням НКРЗІ від 26.11.2019 № 561 „Про затвердження змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких рішень”, зареєстрованим у Мін'юсті 27.12.2019 за № 1292/34263.

підлягає ліцензуванню⁸. Отже, **норми Закону № 1770 у частині видачі ліцензії на користування РЧР на бланках потребують узгодження із Законом № 222.**

Слід зазначити, що Державною службою України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва⁹ встановлено, що користування **РЧР не є господарською діяльністю, оскільки таке користування не призводить до виготовлення та реалізації продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність, а дозволи на експлуатацію РЕЗ є технічними документами, а не документами дозвільного характеру у сфері господарської діяльності.** Ця позиція також викладена в експертному висновку департаменту з питань інфраструктури та технічного регулювання Кабінету Міністрів України від 18.12.2018 до проєкту постанови Кабінету Міністрів України „Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження діяльності, пов’язаної із користуванням радіочастотним ресурсом України, та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв’язку та інформатизації”. Експертний висновок підтримано Державною регуляторною службою України¹⁰.

Користування РЧР телерадіоорганізаціями та провайдерами програмної послуги для потреб телебачення і радіомовлення здійснюється на підставі ліцензії на мовлення та не потребує ліцензії на користування РЧР (частина п’ята статті 31 Закону № 1770).

За видачу, продовження, переоформлення, видачу дублікатів ліцензій на користування РЧР відповідно до статті 49 Закону № 1770 справляється плата, розмір якої встановлюється Кабінетом Міністрів України¹¹ і яка зараховується до Державного бюджету України.

Частиною першою статті 23 Закону № 3759 визначено: **ліцензування мовлення здійснюється виключно Нацрадою** відповідно до порядку та вимог, встановлених цим Законом та Законом України від 23.09.1997 № 538 „Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення”.

Ліцензія на мовлення видається на строк, визначений Нацрадою відповідно до заяви про видачу ліцензії, але не менш як: для ефірного мовлення та багатoprogramного мовлення в багатоканальних телемережах – **на 7 років**; для супутникового, проводового, кабельного мовлення – **на 10 років** (частина перша статті 36 Закону № 3759).

---

⁸ З 01.01.2017 згідно із Законом України від 26.11.2015 № 835 „Про внесення змін до Закону України „Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців” та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань” частину першу статті 1 Закону № 1770 доповнено новим пунктом 1¹, а пункт 5 частини першої статті 1 цього Закону викладено в новій редакції.

⁹ Лист від 06.12.2012 № 5992/0/20-12.

¹⁰ Лист від 21.01.2019 № 377/0/20-19.

¹¹ Постанова Кабінету Міністрів України від 22.02.2006 № 200 „Про розміри плати за видачу, продовження строку дії, переоформлення, видачу дублікатів ліцензій на користування радіочастотним ресурсом України”.

Частиною одинадцятою статті 38 Закону № 3759 встановлено: державний реєстр суб'єктів інформаційної діяльності у сфері телебачення і радіомовлення веде Нацрада. До цього реєстру вносяться дані про суб'єктів інформаційної діяльності у сфері телебачення і радіомовлення, які, зокрема, отримали ліцензії на мовлення.

До сфери управління НКРЗІ належить УДЦР, який утворено відповідно до статті 16 Закону № 1770.

Довідково. Статут УДЦР затверджено рішенням НКРЗІ від 29.01.2019 № 44, попередній Статут УДЦР – рішенням НКРЗІ від 05.09.2017 № 460.

Відповідно до Статуту УДЦР є державним унітарним, комерційним підприємством, заснованим на державній власності. Підприємство утворено з метою забезпечення ефективного користування РЧР в інтересах усіх категорій та груп користувачів, створення умов для впровадження в Україні та подальшого розвитку телекомунікаційних технологій з використанням РЧР, проведення радіочастотного моніторингу використання РЧР, забезпечення електромагнітної сумісності РЕЗ та ВП, вимірювання показників якості телекомунікаційних послуг, проведення вимірювань параметрів телекомунікаційних мереж загального користування.

Частинами другою – шостою статті 16 Закону № 1770 встановлено, що повноваження УДЦР поширюються на користувачів РЧР, які діють у смугах радіочастот загального користування.

Порядок отримання, продовження дії, анулювання, переоформлення, видачі дублікатів УДЦР дозволів на експлуатацію РЕЗ або ВП визначено статтями 42–47 Закону № 1770.

Довідково. Перелік радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв, на експлуатацію яких потрібен дозвіл на експлуатацію радіоелектронного засобу або випромінювального пристрою, затверджено рішенням НКРЗІ від 23.12.2014 № 844, зареєстрованим у Мін'юсті 19.02.2015 за № 201/26646.

Термін дії дозволу на експлуатацію не може бути меншим за термін дії відповідних дозвільних документів на користування РЧР або дозволу на тимчасове мовлення¹². Для загальних користувачів, яким не потрібна ліцензія на користування РЧР, термін дії дозволу на експлуатацію не може бути меншим за п'ять років, якщо інше не передбачено Планом використання РЧР або не заявлено суб'єктом господарювання. Дозвіл на експлуатацію видається на кожний окремий РЕЗ або ВП.

Згідно з Переліком документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності, затвердженим Законом України від 19.05.2011 № 3392, дозвіл на експлуатацію РЕЗ або ВП віднесено до документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності.

Дозвільні органи – суб'єкти надання адміністративних послуг, їх посадові особи, уповноважені відповідно до закону видавати документи дозвільного характеру (стаття 1 Закону № 2806).

---

¹² З 11.02.2018 у зв'язку із набранням чинності змінами, внесеними до Закону № 1770 Законом України від 07.12.2017 № 2244 „Про внесення змін до деяких законів України щодо тимчасових дозволів на мовлення в зоні проведення антитерористичної операції та прикордонних районах України”, перше речення частини четвертої статті 42 Закону № 1770 доповнено словами „чи дозволу на тимчасове мовлення”.

Статтею 1 Закону № 5203 визначено, що суб'єктом надання адміністративної послуги є, зокрема, орган виконавчої влади, інший державний орган, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, уповноважені згідно із законом надавати адміністративні послуги.

Отже, норми Закону № 1770 у частині видачі дозвільних документів не узгоджуються з нормами законів № 2806 та № 5203, згідно з якими підприємства (у тому числі державні, яким є УДЦР) не належать до дозвільних органів та суб'єктів надання адміністративних послуг і, відповідно, не можуть видавати документи дозвільного характеру у сфері господарської діяльності. Зміни щодо виключення їх з Переліку документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності не вносилися.

Користування РЧР в Україні здійснюється на платній основі. Рентна плата за користування РЧР встановлюється Податковим кодексом (стаття 57 Закону № 1770).

Відповідно до частини четвертої статті 58 Закону № 1770 дохід (за винятком сплачених податків, зборів (обов'язкових платежів)), отриманий користувачем РЧР внаслідок користування РЧР без передбачених цим Законом ліцензій та експлуатації РЕЗ та/або ВП без дозволів на експлуатацію, вилучається за рішенням суду і спрямовується до Державного бюджету України.

Водночас частиною другою статті 75 Закону № 1280 визначено, що вилучається в судовому порядку і спрямовується до Державного бюджету України прибуток, отриманий оператором, провайдером телекомунікацій внаслідок діяльності без повідомлення НКРЗІ, та/або ліцензії, дозволу на використання номерного ресурсу, порушення встановлених НКРЗІ тарифів.

Отже, частина четверта статті 58 Закону № 1770 та частина друга статті 75 Закону № 1280 потребують відповідного правового врегулювання.

До 25.12.2019 пунктом 2 статті 21 „Прикінцеві та перехідні положення” Закону № 222 визначалося, що ліцензування діяльності у сфері телекомунікацій, передбаченої пунктом 8 частини першої статті 7 цього Закону, втрачає чинність з 01.01.2018.

Зазначену норму Закону № 222 виключено з 25.12.2019 у зв'язку з набранням чинності Законом № 102, тобто з **25.12.2019 не передбачено ліцензування діяльності у сфері телекомунікацій.**

З 25.12.2019 право на провадження діяльності у сфері телекомунікацій суб'єкт господарювання набуває **шляхом подання до НКРЗІ повідомлення про початок провадження діяльності у сфері телекомунікацій.** Провадження діяльності у сфері телекомунікацій без подання відповідного повідомлення забороняється.

Суб'єкт господарювання під час провадження діяльності у сфері телекомунікацій зобов'язаний виконувати передбачені законом, Правилами здійснення діяльності у сфері телекомунікацій та іншими нормативно-правовими актами у сфері телекомунікацій обов'язки оператора, провайдера телекомунікацій.

Діяльність у сфері телекомунікацій, що передбачає використання обмеженого (радіочастотного та/або номерного) ресурсу, здійснюється після отримання відповідних ліцензії та/або дозволу (ліцензій та/або дозволів), необхідність отримання яких визначена законом.

Відповідні зміни згідно із Законом № 102 внесено до законів № 222, № 1770 і № 1280.

До порядку денного другої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання¹³ включено **проекти законів України „Про радіочастотний ресурс України”** (реєстр. № 2316 від 25.10.2019), **„Про електронні комунікації”** (реєстр. № 2264 від 15.10.2019) та **„Про розвиток інфраструктури для цифрової трансформації економіки і суспільства”** (реєстр. № 2320 від 28.10.2019).

Довідково. Законопроектами визначалися повноваження держави щодо умов користування РЧР, права, обов'язки і відповідальність органів державної влади, що здійснюють управління і регулювання в цій сфері, та фізичних і юридичних осіб, які користуються та/або мають намір користуватися РЧР, основні принципи діяльності національного регулятора у сфері електронних комунікацій, пропонувалися нові підходи до регулювання радіочастотного спектра, зокрема щодо забезпечення ефективного користування РЧР.

У висновках Головного науково-експертного управління зазначено, що законопроекти мають пов'язаний предмет регулювання, тому в процесі подальшої роботи їх варто об'єднати з урахуванням висловлених зауважень.

Постановою Верховної Ради України від 04.02.2020 № 485 „Про порядок денний третьої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання” законопроекти відхилено і не рекомендовано для включення до порядку денного третьої сесії.

Водночас 05.02.2020 на розгляд Верховної Ради України подано **проект Закону України „Про електронні комунікації”** (реєстр. № 3014), яким визначається правова основа діяльності у сферах електронних комунікацій та радіочастотного спектра, встановлюються повноваження держави (регуляторного органу) щодо управління та регулювання діяльності у сфері електронних комунікацій, пропонуються нові підходи до регулювання радіочастотного спектра, зокрема, щодо забезпечення ефективного користування радіочастотами, технологічної нейтральності, зменшення регуляторних бар'єрів.

Підпунктом 9.1.6 пункту 9.1 статті 9 Податкового кодексу визначено, що **рентна плата належить до загальнодержавного податку**, який відповідно до підпункту 251.1.3 пункту 251.1 статті 251 цього Кодексу справляється за користування РЧР.

Згідно зі статтею 254 Податкового кодексу **платниками рентної плати за користування РЧР є загальні користувачі РЧР**, визначені законодавством про РЧР, яким надано право користуватися РЧР України в межах виділеної частини смуг радіочастот загального користування **на підставі ліцензії на користування РЧР; ліцензії на мовлення та дозволу на експлуатацію РЕЗ**

---

¹³ Постанова Верховної Ради України від 10.09.2019 № 36 „Про порядок денний другої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання” із змінами і доповненнями.

та ВП; дозволу на експлуатацію РЕЗ та ВП, отриманого відповідно до договору з власником ліцензії на мовлення; дозволу на експлуатацію РЕЗ та ВП. Не є платниками рентної плати спеціальні користувачі та радіоаматори.

Об'єктом оподаткування рентною платою за користування РЧР є ширина смуги радіочастот, що визначається як частина смуги радіочастот загального користування у відповідному регіоні та зазначена в ліцензії на користування РЧР або в дозволі на експлуатацію РЕЗ та ВП для технологічних користувачів та користувачів, які користуються РЧР для розповсюдження телерадіопрограм (пункт 254.3 статті 254 Податкового кодексу).

Розмір ставок рентної плати за користування РЧР встановлюється залежно від виду радіозв'язку, діапазону радіочастот за 1 МГц смуги радіочастот на місяць у гривнях відповідно до таблиці, передбаченої пунктом 254.4 статті 254 Податкового кодексу.

Довідково. Примітками 1–8 до цієї таблиці передбачено підвищувальні (1,2 та 1,4) і понижувальні (0,75) коефіцієнти, які застосовуються окремо до об'єкта оподаткування шляхом додавання/віднімання грошового значення відповідного коефіцієнта до нього. Грошове значення коефіцієнта розраховується шляхом визначення різниці між об'єктом оподаткування, до якого застосовується коефіцієнт, помножений на коефіцієнт, та об'єктом оподаткування, до якого застосовується коефіцієнт (абзац другий пункту 254.4 статті 254 Податкового кодексу).

Протягом періоду, що досліджувався, розміри ставок рентної плати за користування РЧР збільшувалися: з 01.01.2016¹⁴ – на 13,35 відс., 01.01.2017¹⁵ – на 12 відсотків.

Відповідно до підпункту 254.5.1 пункту 254.5 статті 254 Податкового кодексу перелік користувачів РЧР – платників рентної плати та/або зміни до нього подаються центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову та митну політику, НКРЗІ із зазначенням виду зв'язку, смуги РЧР, регіонів користування РЧР двічі на рік до 1 березня та до 1 вересня поточного року станом на 1 січня та 1 липня відповідно за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, за погодженням з НКРЗІ.

Платники рентної плати обчислюють суму рентної плати, враховуючи вид радіозв'язку, розмір встановлених ставок та ширину смуги радіочастот за кожним регіоном окремо (підпункт 254.5.2 пункту 254.5 статті 254 Податкового кодексу).

Підпунктом 254.5.3 пункту 254.5 статті 254 Податкового кодексу визначено, що **платники рентної плати, яким надано право користуватися РЧР на підставі ліцензій на користування РЧР, сплачують рентну плату починаючи з дати видачі ліцензії.** У разі продовження терміну дії ліцензії на користування РЧР рентна плата сплачується з початку терміну дії продовженої ліцензії.

Інші платники рентної плати сплачують рентну плату починаючи з **дати видачі дозволу на експлуатацію РЕЗ та ВП.** Сплата рентної плати здійснюється платниками рентної плати з дати видачі першого дозволу на експлуатацію РЕЗ та ВП у даній смузі радіочастот у відповідному регіоні незалежно від загальної кількості дозволів, наданих платнику рентної плати в

¹⁴ Відповідно до Закону № 909.

¹⁵ Відповідно до Закону № 1791.

такій смузі радіочастот у певному регіоні, крім випадків, коли наступні дозволи на експлуатацію РЕЗ та ВП, видані на пристрої, потужність яких передбачає застосування іншої, ніж у попередніх дозволах, ставки рентної плати.

Платники рентної плати подають до контролюючих органів копії ліцензій на користування РЧР, ліцензій на мовлення та дозволів на експлуатацію РЕЗ та ВП у місячний строк після їх видачі (підпункт 254.5.4 пункту 254.5 статті 254 Податкового кодексу).

Порядок подання декларації і строки сплати рентної плати визначено статтею 257 Податкового кодексу, відповідно до якої базовий податковий (звітний) період для рентної плати за користування РЧР дорівнює календарному місяцю. Платники рентної плати самостійно обчислюють суму податкових зобов'язань з рентної плати.

Платник рентної плати до закінчення визначеного розділом II Податкового кодексу граничного строку подання податкових декларацій за податковий (звітний) період, що дорівнює, зокрема, календарному місяцю, подає за місцем податкової реєстрації до відповідного контролюючого органу за формою, встановленою у порядку, передбаченому статтею 46 цього Кодексу, податкову декларацію, яка містить, зокрема, додаток з рентної плати за користування РЧР.

Сума податкових зобов'язань з рентної плати, визначена у податковій декларації за податковий (звітний) період, сплачується платником до бюджету протягом 10 календарних днів після закінчення граничного строку подання такої податкової декларації (пункт 257.5 статті 257 Податкового кодексу).

Відповідальність платників рентної плати та контроль за її справлянням передбачено статтею 258 Податкового кодексу: на платника рентної плати покладається відповідальність за правильність обчислення, повноту і своєчасність її внесення до бюджету, а також за своєчасність подання контролюючим органам відповідних податкових декларацій згідно із нормами цього Кодексу та інших законодавчих актів.

На суму податкових зобов'язань з рентної плати, що нарахована платником рентної плати за податковий (звітний) період, але не сплачена протягом 10 календарних днів, що настають за останнім календарним днем граничного строку подання податкової декларації, нараховується пеня в порядку, встановленому розділом II Податкового кодексу (підпункт 258.1.2 пункту 258.1 статті 258).

Контроль за правильністю обчислення, своєчасністю і повнотою справляння рентної плати здійснюють контролюючі органи (підпункт 258.2.1 пункту 258.1 статті 258 Податкового кодексу).

Відповідно до підпункту 258.2.4 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу в разі несплати рентної плати за користування РЧР або сплати її в неповному обсязі платниками рентної плати протягом шести місяців контролюючі органи подають інформацію про таких платників до НКРЗІ, у тому числі про платників, які користуються РЧР для розповсюдження телерадіопрограм, – до Нацради, для вжиття до них заходів згідно із законодавством.

Встановлено, що **норми статті 58 Закону № 1770**, які регулюють відносини, пов'язані з відповідальністю за несплату або несвоєчасну сплату збору за користування РЧР, що справлявся до 01.01.2015, **не узгоджуються з нормами підпункту 258.2.4 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу**, які регулюють відносини, пов'язані з несплатою рентної плати за користування РЧР або сплатою її в неповному обсязі, шляхом подання інформації про таких платників до НКРЗІ для вжиття до них заходів згідно із законодавством.

Крім того, частина четверта статті 58 Закону № 1770 не узгоджується із нормами Податкового кодексу щодо застосування терміна „обов'язкові платежі”, який з 11.08.2013 у зв'язку із внесенням змін до Податкового кодексу Законом України від 04.07.2013 № 404 „Про внесення змін до Податкового кодексу України у зв'язку з проведенням адміністративної реформи” замінено терміном „платежі”.

Отже, **стаття 58 Закону № 1770 потребує правового врегулювання в частині відносин, які пов'язані з відповідальністю платників за несплату або несвоєчасну сплату рентної плати за користування РЧР, а також застосування терміна „обов'язкові платежі”.**

Перелік податків, зборів, платежів та інших доходів бюджету визначається відповідно до переліку кодів бюджетної класифікації в розрізі органів, що контролюють справляння надходжень бюджету, затвердженого постановою № 106.

З 16.12.2015¹⁶ контроль за справлянням надходжень до державного бюджету за ККДБ 13060000 віднесено до повноважень ДФС та НКРЗІ, з 14.07.2018¹⁷ – ДФС, з 24.12.2019¹⁸ – ДПС.

Таким чином, у **2016–2019 роках законодавство, яке визначало правові засади державної політики у сфері користування РЧР, а також справляння рентної плати, було неузгодженим і недосконалим.**

3. ОЦІНКА ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ ПОВНОВАЖЕНЬ ІЗ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТА ВИДАЧІ ДОЗВОЛІВ У СФЕРІ КОРИСТУВАННЯ РАДІОЧАСТОТНИМ РЕСУРСОМ УКРАЇНИ, ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ У ЦЬЙ СФЕРІ

3.1. Практика ліцензування та видачі дозволів користувачам радіочастотного ресурсу України

Повноваження органу ліцензування, дозвільного органу, регуляторного органу та органу державного нагляду (контролю) у сфері користування РЧР здійснює НКРЗІ (пункт 1 Положення № 1067).

---

¹⁶ У зв'язку з набранням чинності змінами, внесеними до постанови № 106 постановою Кабінету Міністрів України від 09.12.2015 № 1019 „Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 р. № 106”.

¹⁷ У зв'язку з набранням чинності змінами, внесеними у додаток до постанови № 106 постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 № 543 „Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 р. № 106”.

¹⁸ У зв'язку з набранням чинності змінами, внесеними у додаток до постанови № 106 постановою Кабінету Міністрів України від 24.12.2019 № 1107 „Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 р. № 106”.

Протягом 2016–2019¹⁹ років до НКРЗІ подано 2 377 заяв щодо видачі, переоформлення, продовження терміну дії, видачі дубліката, анулювання ліцензій на користування РЧР, на додаткову смугу радіочастот, з них у 2016 році – 737, у 2017 році – 786, у 2018 році – 531 та у 2019 році 323 заяви. Отже, з 2018 року зменшується кількість поданих до НКРЗІ заяв з питань ліцензування у сфері користування РЧР (у середньому на 230 заяв).

Довідково. За інформацією НКРЗІ, станом на 31.12.2016 діяло 1552 ліцензії на користування РЧР, 31.12.2017 – 1570, 31.12.2018 – 1474, 30.10.2019 – 1448 ліцензій.

За вказаний період НКРЗІ як органом ліцензування опрацьовано у межах повноважень 2 007 ліцензій: видано 521 ліцензію, продовжено термін дії 684 ліцензій, переоформлено²⁰ 577 ліцензій, видано 8 дублікатів ліцензій та анульовано 217 ліцензій (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість виданих, переоформлених, анульованих ліцензій на користування РЧР, ліцензій, за якими продовжено термін їх дії та видано дублікат, протягом 2016–2019 років

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.*	Всього
Видано, всього	139	140	161	81	521
у тому числі на додаткову смугу радіочастот	78	91	102	55	326
Продовжено термін дії	196	195	199	94	684
Переоформлено	253	194	73	57	577
Видано дублікатів	0	8	0	0	8
Анульовано	50	44	93	30	217

* Станом на 30.10.2019

Протягом 10 місяців 2019 року НКРЗІ видано найменшу кількість ліцензій (26) на користування РЧР, що в 2,3 раза менше, ніж у 2016 (61) та 2018 (59) роках і зумовлено щорічним зменшенням заяв користувачів на видачу таких ліцензій (з 104 у 2016 році до 34 у 2019 році).

Основними причинами анулювання ліцензій на користування РЧР є подання відповідних заяв користувачів РЧР, а переоформлення ліцензій – зміна місцезнаходження юридичної особи або місця проживання ФОП, реорганізація юридичної особи.

Довідково. Реєстр виданих ліцензій на користування РЧР та інформацію щодо процедур їх видачі НКРЗІ публікує в офіційному бюлетені та на вебсайті.

Протягом 2016–10 місяців 2019 року до державного бюджету за видачу, переоформлення, продовження строку дії та видачу дубліката ліцензії на користування РЧР надійшло 8 397,2 млн гривень²¹.

За результатами вибіркового аналізу ліцензійних справ Рахунковою палатою встановлено **недотримання НКРЗІ норм Закону № 1770 та**

¹⁹ Станом на 30.10.2019.

²⁰ У разі переоформлення ліцензії НКРЗІ приймає рішення про визнання недійсною ліцензії, що переоформлялася, з внесенням відповідних змін до реєстру виданих ліцензій не пізніше наступного робочого дня. Термін дії переоформленої ліцензії не може перевищувати терміну дії, зазначеного в ліцензії, що переоформлялася (частини четверта і п'ята статті 34 Закону № 1770).

²¹ 2016 рік – 104,2 млн грн, 2017 рік – 200 млн грн, 2018 рік – 8 055,7 млн грн, 10 місяців 2019 року – 37,3 млн гривень.

Ліцензійних умов користування РЧР при видачі ліцензій на користування РЧР, зокрема:

- ліцензійні справи містять платіжні доручення про плату за видачу ліцензії, у яких не засвідчено дня їх надходження до НКРЗІ (період між датою, зазначеною у платіжному дорученні, і датою видачі НКРЗІ ліцензії становив у середньому десять днів), що є недотриманням вимог частини першої статті 33 Закону № 1770²²;

- відсутність у ліцензійних справах повного пакета документів, передбачених пунктом 3.1 Ліцензійних умов користування РЧР²³ (наявні лише копії платіжних доручень про плату за видачу ліцензії, копія виданої ліцензії і копія довіреності на отримання від НКРЗІ цінностей за листом);

- неінформування/несвоєчасне інформування ліцензіатами НКРЗІ про початок користування РЧР та повне освоєння заявленого РЧР відповідно до пункту 3.3 Ліцензійних умов користування РЧР²⁴. Встановлено, що таке інформування здійснюється ліцензіатом у довільній формі (листом).

Слід зазначити, що у 2017 році в НКРЗІ проведено плановий внутрішній аудит на тему „Оцінка діяльності щодо дотримання аудиторських рекомендацій за аудитами ефективності: використання коштів державного бюджету Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації; справляння і дієвості контролю за надходженням рентної плати (збору) за користування радіочастотним ресурсом України до державного бюджету та необхідності вжиття необхідних заходів за період 01.03.2016–01.07.2017”, аудит ліцензування у сфері користування РЧР протягом 2016–2019 років до плану діяльності з внутрішнього аудиту НКРЗІ не включався, відповідно внутрішні аудити не проводилися.

За інформацією Нацради²⁵, протягом 2016–2019 років видано 357 ліцензій на мовлення, продовжено термін дії 377, переоформлено 1246 ліцензій, видано 7 дублікатів ліцензій та анульовано 198 ліцензій (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість виданих, переоформлених, анульованих ліцензій на мовлення, ліцензій, за якими продовжено термін їх дії та видано дублікат, протягом 2016–2019 років

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.*	Всього
Видано	47	78	158	74	357
Продовжено термін дії	133	87	127	30	377
Переоформлено	430	348	291	177	1246
Видано дублікатів	0	0	4	3	7
Анульовано	54	52	34	58	198

* Станом на 29.11.2019

²² НКРЗІ повинна видати ліцензію на користування РЧР не пізніше ніж через три робочі дні після надходження документа, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії.

²³ Суб'єкт господарювання, який здійснює або має намір здійснювати діяльність у сфері телекомунікацій, що передбачає використання РЧР, в установленому законодавством порядку звертається до НКРЗІ із заявою про видачу ліцензії на користування РЧР. До заяви додаються такі документи: план освоєння РЧР; документи, що підтверджують фінансове та кадрове забезпечення його спроможності користуватися РЧР; інші документи, визначені статтею 32 Закону України „Про радіочастотний ресурс України”.

²⁴ Про початок користування РЧР та повне освоєння заявленого РЧР ліцензіат протягом місяця повинен поінформувати НКРЗІ.

²⁵ Лист від 12.12.2019 № 18/29.

Протягом 2016–9 місяців 2019 року до державного бюджету за видачу, продовження, переоформлення ліцензій та видачу дубліката ліцензії на мовлення надійшло 139,4 млн гривень²⁶.

До сфери управління НКРЗІ належить УДЦР.

Встановлено, що протягом 2016–2019 років УДЦР видано 617 598 дозволів на експлуатацію РЕЗ або ВП, оформлено та надано до НКРЗІ 1587 висновків щодо можливості ліцензування РЧР, до Нацради – 914 висновків щодо можливості та умов користування РЧР для телерадіомовлення (табл. 3).

Таблиця 3

Дані про кількість виданих/анульованих дозволів на експлуатацію РЕЗ (ВП), оформлених (виданих) висновків до НКРЗІ та Нацради у 2016–2019 роках

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.*	Всього
Висновки до НКРЗІ щодо можливості ліцензування РЧР	393	523	403	268	1 587
Висновки до Нацради щодо можливості та умов користування РЧР для телерадіомовлення	68	174	480	192	914
Видано дозволів на експлуатацію РЕЗ (ВП)	196 619	158 426	148 980	113 573	617 598
Анульовано дозволів на експлуатацію РЕЗ (ВП)	21 270	18 092	36 496	12 491	88 349

* Станом на 01.11.2019.

За інформацією УДЦР, протягом 2016–10 місяців 2019 року рішення про анулювання дозволу на експлуатацію РЕЗ (ВП) прийнято на підставі заяви користувача РЧР про анулювання дозволу; скасування державної реєстрації суб'єкта господарювання – користувача РЧР.

На виконання 35 рішень судів також анульовано 311 дозволів на експлуатацію РЕЗ (ВП): 2016 рік – 57, 2017 рік – 15, 2018 рік – 108, 2019 рік – 166 дозволів у зв'язку з несплатою користувачами РЧР відповідної рентної плати.

Встановлено, що НКРЗІ не володіє інформацією щодо кількості суб'єктів господарювання, які користуються РЧР для надання телекомунікаційних послуг та мають ліцензію на мовлення, дозвіл на експлуатацію РЕЗ (ВП), у тому числі отриманий на підставі договору з власником ліцензії на мовлення. Водночас два рази на рік НКРЗІ на адресу ДПС (ДФС) надсилала переліки користувачів РЧР, які отримали, зокрема, ліцензії на мовлення та дозволи на експлуатацію РЕЗ або ВП, що одержувала від УДЦР.

Таким чином, НКРЗІ не забезпечено повною мірою дотримання вимог чинного законодавства при здійсненні ліцензування у сфері користування РЧР, заходи внутрішнього аудиту із зазначеного питання не проводилися.

3.2. Аналіз стану здійснення державного нагляду у сфері користування радіочастотним ресурсом України

Здійснення державного нагляду за додержанням законодавства про РЧР та запобігання правопорушенням при користуванні РЧР у смугах радіочастот загального користування (пункт 2² частини другої статті 14 Закону № 1770) і забезпечення державного нагляду за додержанням суб'єктами

²⁶ 2016 рік – 28,9 млн грн, 2017 рік – 24,1 млн грн, 2018 рік – 63,9 млн грн, 9 місяців 2019 року – 22,5 млн гривень.

ринку законодавства про телекомунікації (пункт 3 статті 18 Закону № 1280) **віднесено до повноважень НКРЗІ.**

УДЦР за дорученням голови НКРЗІ бере участь у здійсненні державного нагляду за дотриманням законодавства про РЧР (частина шоста статті 16 Закону № 1770).

Відповідно до пункту 2.1 розділу II Порядку № 684 державний нагляд за користуванням РЧР здійснюється шляхом проведення планових і позапланових перевірок, інших заходів відповідно до законодавства, спрямованих на запобігання порушенням законодавства про РЧР, їх виявлення та усунення.

Згідно з пунктом 2.1 розділу II Порядку 649 державний нагляд за ринком телекомунікацій здійснюється шляхом проведення планових і позапланових перевірок, інших заходів відповідно до законодавства, спрямованих на запобігання порушенням законодавства суб'єктами ринку телекомунікацій, їх виявлення та усунення.

Під час здійснення державного нагляду за зверненням Департаменту державного нагляду НКРЗІ (у разі потреби) УДЦР у визначені строки проведення перевірки здійснює радіочастотний моніторинг та надає його результати, які використовуються уповноваженими НКРЗІ посадовими особами (пункт 2.3 розділу II Порядку № 684).

За інформацією НКРЗІ (додаток 2), протягом 2016–9 місяців 2019 року проведено **200 перевірок користувачів РЧР**, за результатами яких **встановлено 265 порушень вимог законодавства про РЧР та 205 порушень Ліцензійних умов користування РЧР**, накладено штрафів на 335,9 тис. грн, з яких сплачено 304,4 тис. грн, уповноваженими НКРЗІ посадовими особами складено 595 протоколів про вчинення адміністративних правопорушень та винесено 187 постанов про накладення на посадових осіб суб'єктів ринку телекомунікацій та користувачів РЧР адміністративних стягнень.

Протягом періоду, що досліджувався, крім заходів державного нагляду, представниками НКРЗІ, УДЦР та Національної поліції України проведено **1 659 спільних заходів**, спрямованих на запобігання порушенням законодавства у сфері зв'язку (виявлення та припинення роботи РЕЗ, що працюють без дозволів на експлуатацію та власників яких не встановлено).

Користування РЧР без дозволів на експлуатацію РЕЗ або ВП становить 88,3 відс. загальної кількості порушень законодавства у сфері користування РЧР.

У частині недотримання Ліцензійних умов користування РЧР переважали такі порушення: **недотримання термінів початку та повного освоєння РЧР**, визначених ліцензією (**25,9 відс.**); **здійснення експлуатації РЕЗ без відповідних дозволів на експлуатацію (18 відс.)** і **недотримання строку інформування НКРЗІ про початок користування та повне освоєння РЧР за ліцензією (15,6 відсотка).**

Крім того, уповноваженими посадовими особами НКРЗІ надано 44 приписи про усунення порушень законодавства про РЧР та видано 67 розпоряджень про усунення порушень умов ліцензій на користування РЧР. Протягом 2016–2018 років вимоги приписів та розпоряджень про усунення порушень виконано в

повному обсязі, станом на 01.10.2019 вимоги 5 приписів і 7 розпоряджень не виконано, за поясненням НКРЗІ, через ненастання строку виконання, щодо 8 приписів і 5 розпоряджень виконання вимог планується перевірити шляхом проведення позапланових перевірок.

За результатами заходів державного нагляду анульовано 24 ліцензії на користування РЧР і 17 дозволів на експлуатацію РЕЗ (ВП).

Отже, протягом періоду, що досліджувався, найменшу кількість заходів державного нагляду за ринком телекомунікацій та користування РЧР проведено у 2017 і 2018 роках, відповідно, зменшено кількість санкцій і розмір штрафів, застосованих до порушників законодавства у цих сферах.

Зазначене зумовлено **обмеженнями щодо проведення заходів державного нагляду суб'єктів ринку телекомунікацій та користувачів РЧР у 2017–2018 роках, передбаченими Законом України від 03.11.2016 № 1728 „Про тимчасові особливості здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності”, через які держава не здійснює контролю за діяльністю суб'єктів господарювання при використанні РЧР.**

Законом № 102 внесено зміни, зокрема, до статті 145 КУпАП, згідно з якими розмір штрафу за порушення умов і правил, що регламентують діяльність у сферах телекомунікацій та користування РЧР, передбачену ліцензіями і дозволами, збільшено в **5 разів**, а максимальну суму штрафу за ті самі дії, вчинені повторно, – у **6,7 разів**.

Довідково. До 25.12.2019 відповідно до статті 145 КУпАП за порушення умов і правил, що регламентують діяльність у сферах телекомунікацій та користування РЧР, передбачену ліцензіями, дозволами, накладався штраф на посадових осіб підприємств і організацій усіх форм власності у розмірі від 100 до 200 НМДГ.

За ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення за вказане порушення, накладався штраф на посадових осіб підприємств і організацій усіх форм власності у розмірі від 200 до 300 НМДГ.

Водночас **розмір штрафу за порушення правил реалізації, експлуатації РЕЗ та ВП** будь-якого виду і призначення, а так само за користування РЧР без належного дозволу чи ліцензії або з порушенням правил, які регулюють користування РЧР (стаття 146 КУпАП), **не змінювався з 2004 року**, що не відповідає вимогам сьогодення, оскільки відбулися значні зміни макроекономічних показників (рівень інфляції, розміри прожиткового мінімуму та мінімальної зарплати²⁷).

Довідково. Згідно зі статтею 146 КУпАП порушення правил реалізації, експлуатації РЕЗ та ВП будь-якого виду і призначення, а так само користування РЧР без належного дозволу чи ліцензії або з порушенням правил, які регулюють користування РЧР, тягнуть за собою накладення штрафу на громадян у розмірі від 20 до 50 НМДГ з конфіскацією зазначених засобів і пристроїв або без такої і на посадових осіб та громадян – суб'єктів господарської діяльності – від 50 до 100 НМДГ з конфіскацією зазначених засобів і пристроїв або без такої.

Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення за одне із зазначених порушень, тягнуть за собою накладення штрафу на громадян у розмірі від 50 до 100 НМДГ з конфіскацією зазначених засобів і пристроїв і на

---

²⁷ Порівняно з 2004 роком розмір прожиткового мінімуму збільшився в 5,6 разів (з 362 до 2 027 грн), мінімальна зарплата зросла в 19,9 разів (з 237 до 4 723 гривень).

посадових осіб та громадян – суб'єктів господарської діяльності – від 100 до 300 НМДГ з конфіскацією зазначених засобів і пристроїв.

Слід зазначити, що розміри штрафів за порушення у сфері користування РЧР в інших країнах значно перевищують розміри штрафів, передбачені КУпАП (додаток 3). Так, розмір штрафу за порушення умов і правил діяльності у сферах телекомунікацій та користування РЧР, передбачених дозвільними документами на користування РЧР, у Словаччині становить до 300 тис. євро, Німеччині – до 50 тис. євро; за порушення правил реалізації, експлуатації РЕЗ (ВП), користування РЧР без належного дозвільного документа у Словаччині – до 300 тис. євро щодо юридичних та 1 тис. євро щодо фізичних осіб, Німеччині – 50 тис. євро; у Польщі за такі порушення передбачено до 3 відс. доходу за минулий рік (у разі відсутності бази для нарахування – не менше 500 тис. злотих (близько 120 тис. євро)).

Таким чином, запроваджені законодавством обмеження щодо проведення перевірок суб'єктів господарювання у 2017–2018 роках, а також незначні розміри штрафів за порушення умов і правил діяльності у сферах телекомунікацій та користування РЧР, за користування РЧР без належного дозвільного документа не забезпечили належної відповідальності суб'єктів господарювання.

4. ОЦІНКА ОБҐРУНТОВАНІСТІ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ДИНАМІКА НАДХОДЖЕНЬ РЕНТНОЇ ПЛАТИ ЗА КОРИСТУВАННЯ РАДІОЧАСТОТНИМ РЕСУРСОМ УКРАЇНИ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Відповідно до пункту 16 частини другої статті 29 Бюджетного кодексу рентна плата за користування РЧР включена до доходів загального фонду Державного бюджету України та зараховувалася у періоді, що досліджувався, до загального фонду державного бюджету в повному обсязі.

Згідно із частиною першою статті 45 Бюджетного кодексу **Мінфін здійснює прогнозування та аналіз доходів бюджету.**

За інформацією Мінфіну²⁸, при обчисленні прогнозу доходів з рентної плати за користування РЧР до державного бюджету на відповідний рік базовими були розміри встановлених ставок цієї плати та ширини смуги радіочастот по кожному регіону окремо, визначеної у ліцензії або дозволі, з урахуванням понижувальних коефіцієнтів для окремих видів зв'язку і законодавчо встановлених термінів сплати.

При цьому при розробленні проєктів законів про Державний бюджет України на 2016–2019 роки Мінфіном враховувалися лише прогнозні обсяги надходжень рентної плати за користування РЧР, надані ДФС (ДПС) на запити Міністерства.

Зокрема, очікуваний обсяг надходжень рентної плати за користування РЧР на 2016 рік, розрахований Мінфіном на підставі наданих ДФС пропозицій прогнозних обсягів надходжень (1 858,8 млн грн), збільшених на індексацію ставок цієї плати (13,35 відс.) у 2016 році відповідно до Закону № 909, становив 2 106,9 млн гривень.

²⁸ Лист від 13.12.2019 № 35120-12-7/33334.

За інформацією Мінфіну, так само визначено очікуваний обсяг надходжень рентної плати за користування РЧР на 2017 рік (**3 119,9 млн грн**): пропозицію ДФС щодо прогнозних обсягів надходжень (2 186,4 млн грн) збільшено на індексацію ставок (42,7 відс.) відповідно до законопроекту від 15.09.2016 реєстраційний № 5132, скоригованих згідно з рекомендаціями Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики, наданими у висновку від 06.12.2016.

Водночас відповідно до Закону № 1791 ставки рентної плати за користування РЧР з 01.01.2017 збільшено на 12 відс., тобто з урахуванням зазначеного очікуваний обсяг надходжень рентної плати за користування РЧР на 2017 рік становив **2 448,8 млн гривень**.

Таким чином, **Мінфіном індикативні показники надходжень рентної плати за користування РЧР на 2017 рік завищено на 30,7 відс. (671,1 млн гривень)**.

Слід зазначити, що в поясненні ДФС до пропозицій прогнозних надходжень рентної плати на 2017 рік, наданих Мінфіну²⁹, визначено 200 млн грн додаткових надходжень рентної плати за користування РЧР внаслідок підвищення ставок у 2017 році, тоді як, за розрахунками Мінфіну, такі надходження становили близько 700 млн грн, тобто на 500 млн грн більше прогнозу ДФС.

Коригування індикативних показників надходжень рентної плати за користування РЧР на 2017 рік Мінфіном не здійснювалися.

Прогнозні надходження рентної плати за користування РЧР на 2018–2019 роки визначено Мінфіном у розмірах, наданих у пропозиціях ДФС без змін (2 540,2 і 2 595,7 млн грн відповідно).

Зазначене свідчить: незважаючи на рекомендації Рахункової палати за результатами аудиту у 2016 році, Мінфіном не розроблено та не затверджено методики прогнозування рентної плати за користування РЧР. Прогнозні розрахунки цієї плати здійснювалися Мінфіном лише на підставі пропозицій ДПС (ДФС), при цьому аналіз фактичних надходжень та законодавчих змін ставок і понижувальних (підвищувальних) коефіцієнтів рентної плати не проводився, внаслідок чого індикативні показники на 2017 рік завищено на 30,7 відсотка.

Таблиця 4

Стан виконання індикативних показників доходів загального фонду державного бюджету з надходжень рентної плати за користування РЧР у 2016–2019 роках

млн грн

Показник	Період								
	2016 р.	2017 р.	2017 до 2016 р.		2018 р.	2018 до 2017 р.		2019 р.	
			сума	відс.		сума	відс.		
Прогнозні суми надходжень за даними ДПС (ДФС) (з урахуванням уточнень)	1 858,8	2 186,5	327,7	117,6	2 540,2	353,7	116,2	2 595,7	
Індикативний показник Мінфіну	2 106,9	3 119,9	1 013,0	148,1	2 540,2	-579,7	81,4	2 595,7	
Фактичні надходження	2 068,5	2 540,3	471,8	122,8	2 622,0	81,7	103,2	2 458,6	
Виконання індикативного показника	сума	-38,4	-579,6	х	х	81,8	х	х	-137,1
	відс.	98,2	81,4	х	х	103,2	х	х	94,7

²⁹ Лист від 04.08.2017 № 2603/4/99-99-07-01-02.

ДФС (ДПС) пропозиції щодо прогнозу надходжень рентної плати за користування РЧР занижувалися (табл. 4): у 2016 році при збільшенні ставок рентної плати за користування РЧР на 13,35 відс. показники цієї плати спрогнозовано на рівні 1858,8 млн грн, що на 126,5 млн грн (6,4 відс.) менше фактичних надходжень 2015 року (1985,3 млн грн); у 2017 році при збільшенні ставок рентної плати на 12 відс. прогнозні показники визначено лише на 5,7 відс. більше фактичних надходжень 2016 року (2068,5 млн грн); на 2018 рік очікувані показники надходжень рентної плати спрогнозовано ДФС на рівні фактичних надходжень 2017 року (2540,2 млн грн), а на 2019 рік – на 26,3 млн грн менше фактичних надходжень 2018 року (2622 млн гривень).

Отже, у 2016–2017 роках і 2019 році ДПС (ДФС) не забезпечено виконання індикативних показників надходжень рентної плати за користування РЧР. Як наслідок, загальна сума недонадходження становила 755,1 млн гривень. Індикативні показники надходжень рентної плати у 2018 році виконано на рівні 103,2 відсотка.

Довідково. За поясненнями ДПС, невиконання індикативних показників у 2016 році спричинено врахуванням надміру сплачених у 2015 році сум рентної плати за користування РЧР (станом на 01.01.2016 переплата становила 156,4 млн грн), у 2017 році – відсутністю бази оподаткування, оскільки задекларовані податкові зобов'язання (2542,2 млн грн) з рентної плати сплачено у повному обсязі; у 2019 році – зменшенням бази оподаткування за найбільшими платниками рентної плати та врахуванням переплати при сплаті поточних зобов'язань (станом на 01.01.2019 – 54,9 млн гривень).

У 2016–2019 роках ДФС (ДПС) індикативні показники рентної плати за користування РЧР територіальним органам доводила щокварталу відповідними наказами.

Слід зазначити, у 2016–2019 роках більше 96 відс. надходжень рентної плати за користування РЧР забезпечували 5 найбільших платників – мобільні оператори ПрАТ „Київстар”, ПрАТ „ВФ Україна”, ТОВ „Лайфселл”, ТОВ „Інтертелеком”, ТОВ „Тримоб”, які перебувають на обліку в Офісі ВПП. Аудит також засвідчив: у цей період Офіс ВПП у середньому забезпечив 98,3 відс. надходжень рентної плати за користування РЧР.

Аналізом даних додатка 4¹ до податкової декларації встановлено декларування платниками податкових зобов'язань рентної плати від копійки до гривні: у 2017 році – за 504 дозвільними документами на користування РЧР на загальну суму 263,69 грн, у 2018 році – 327 і 132,55 грн, за 9 місяців 2019 року – по 345 і 183,26 грн відповідно.

Отже, у 2016–2019 роках лише 0,2 відс. платників рентної плати за користування РЧР забезпечили майже в повному обсязі її надходження.

Аудит засвідчив, що нарахування рентної плати за користування РЧР у 2017 році збільшилися на 14,6 відс. порівняно з попереднім роком (табл. 5), у 2018 році – лише на 1 відсоток. При цьому при збільшенні протягом 2016–2018 років нарахувань рентної плати на 15,7 відс. (з 2 218,9 до 2 566,4 млн грн) її надходження зросли на 26,8 відс. (з 2 068,5 до 2 622,0 млн гривень).

**Стан розрахунків з державним бюджетом з рентної плати за користування РЧР
у 2016–2018 роках та січні–листопаді 2019 року**

млн грн

Показник	2016 р.	2017 р.	2017 до 2016 р.		2018 р.	2018 до 2017 р.		11 місяців 2019 р.
			сума	відс.		сума	відс.	
Нарахування	2 218,9	2 542,2	323,3	14,6	2 566,4	24,2	1,0	2 303,3
Надходження	2 068,5	2 540,3	471,8	22,8	2 622,0	81,7	3,2	2 248,7
Податковий борг	0,8	2,1	1,3	2,6 <i>раза</i>	1,6	-0,5	23,8	1,7
Переплата	5,7	4,7	-1,0	17,5	59,7	55,0	12,7 <i>раза</i>	4,5

Сума переplat з рентної плати за користування РЧР при зменшенні у 2017 році порівняно з 2016 роком на 17,5 відс. у 2018 році зросла у 12,7 раза (за рахунок 54,9 млн грн по ПрАТ „ВФ Україна”), а станом на 01.12.2019 знову зменшилася в 12,2 раза.

Довідково. Під час аудиту ДПС конкретних причин виникнення у 2018 році надміру сплаченої суми рентної плати за користування РЧР по ПрАТ „ВФ Україна” Рахунковій палаті не надано.

Сума податкового боргу мала нестійку тенденцію: при збільшенні у 2017 році порівняно з попереднім роком у 2,6 раза (з 0,8 до 2,1 млн грн) борг у 2018 році зменшився на 23,8 відс. (1,6 млн грн), у січні–листопаді 2019 року – зріс на 1,7 відс. (1,7 млн гривень). Головна причина збільшення податкового боргу станом на 01.12.2019 – несплата узгоджених податкових зобов’язань платниками рентної плати м. Києва (0,9 млн грн), Дніпропетровської (0,1 млн грн), Донецької (0,1 млн грн) та Київської (0,1 млн грн) областей.

Аудитом встановлено, що ГУ ДФС (ДПС) у Дніпропетровській області вживало неефективних заходів щодо стягнення податкового боргу з рентної плати за використання РЧР. Зокрема, матеріали для подання позовної заяви до суду про стягнення податкового боргу в сумі 4,6 тис. грн, що виник у ТОВ „Проско” 21.01.2018, підготовлено лише через 22 місяці (29.11.2019) після виникнення боргу внаслідок відсутності коштів для сплати судового збору.

Крім того, у зв’язку з відсутністю фінансування за КЕКВ 2800 „Інші поточні видатки” Соборним управлінням ГУ ДПС у Дніпропетровській області на час проведення аудиту не подано позовних заяв до суду щодо стягнення податкового боргу з ПрАТ „4-й експедиційний загін підводних та гідротехнічних робіт” і ТОВ „СВД Інтерком” у сумі 4,9 і 13,8 тис. грн відповідно.

Таким чином, через незабезпечення Мінфіном розроблення методики прогнозування рентної плати за користування РЧР до державного бюджету прогнозний розрахунок такої плати здійснено лише на підставі пропозицій ДФС (ДПС). Внаслідок нездійснення аналізу фактичних надходжень та законодавчих змін ставок і понижувальних (підвищувальних) коефіцієнтів рентної плати Мінфіном завищено (на 30,7 відс.) індикативні показники її надходжень на 2017 рік.

Водночас ДФС (ДПС) постійно занижувалися пропозиції щодо прогнозу надходжень рентної плати за користування РЧР, які надавалися Мінфіну.

Протягом 2016–2017 років та у 2019 році ДФС (ДПС) не забезпечено виконання індикативних показників надходжень рентної плати за користування РЧР. Надходження рентної плати майже в повному обсязі забезпечили лише 0,2 відс. її платників.

5. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СТАНУ АДМІНІСТРУВАННЯ РЕНТНОЇ ПЛАТИ ЗА КОРИСТУВАННЯ РАДІОЧАСТОТНИМ РЕСУРСОМ УКРАЇНИ

5.1. Аналіз стану обліку платників рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України

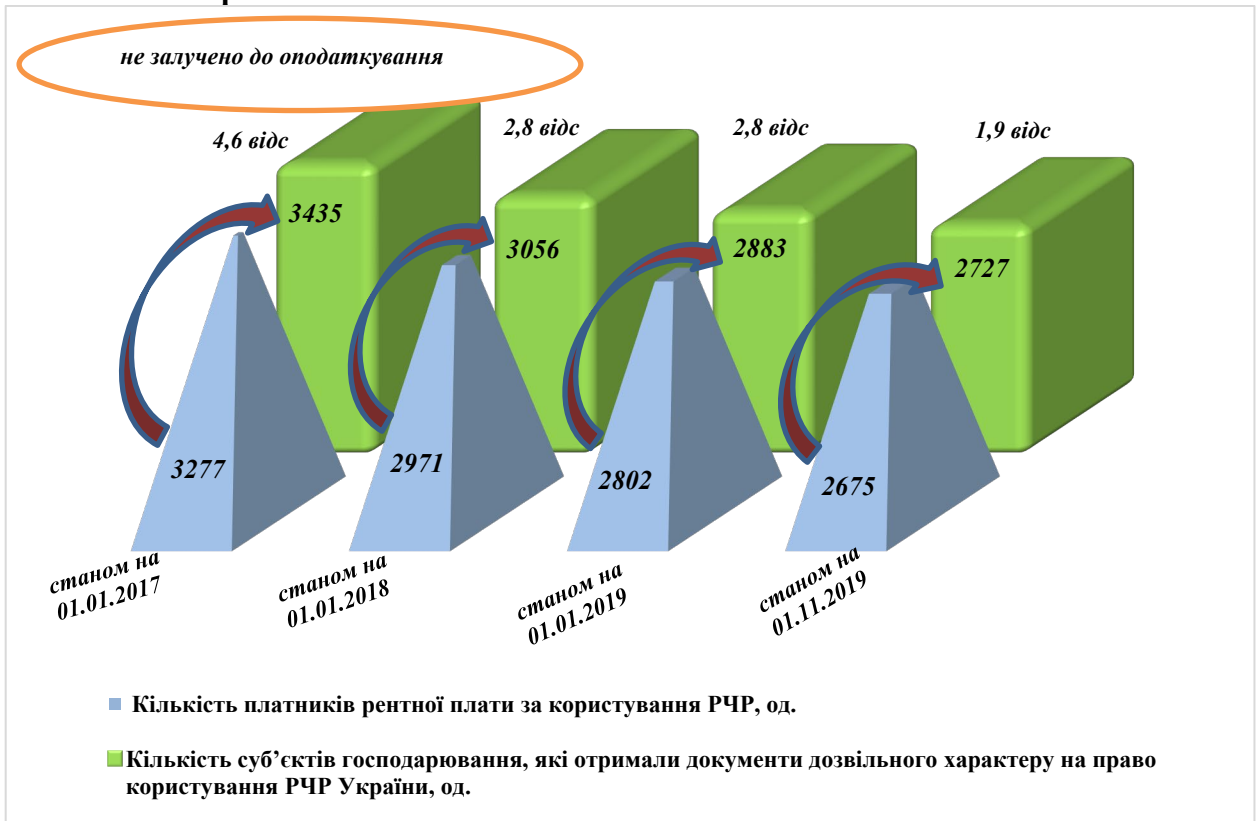
Облік платників податків ведеться з метою створення умов для здійснення контролюючими органами контролю за правильністю нарахування, своєчасністю і повнотою сплати податків, нарахованих фінансових санкцій, дотримання податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи (пункт 63.1 статті 63 Податкового кодексу).

Аудит засвідчив: протягом останніх трьох років спостерігається тенденція до зменшення як кількості суб'єктів господарювання, які отримали дозвільні документи на користування РЧР, так і платників рентної плати за користування РЧР (додаток 4).

Так, у 2017 році порівняно з попереднім роком кількість користувачів РЧР України зменшилася на 379, або на 11 відс., у 2018 році – на 173, або на 5,7 відс., у 2019 році – на 156, або на 5,4 відсотка. При цьому зменшилася кількість як юридичних осіб (на 10,3, 4,7 і 4,9 відс.), так і ФОП/ФО (на 13,8, 9,4 і 7,4 відс. відповідно).

Кількість платників рентної плати за користування РЧР у 2017 році зменшилась на 306, або 9,3 відс., у 2018 році – на 169, або на 5,7 відс., у 2019 році – на 127, або на 4,5 відс., у тому числі юридичних осіб – на 9,6, 4,6 і 4 відс., ФОП/ФО – на 8,2, 10 і 6,7 відс. відповідно (діаграма).

Діаграма. Динаміка зміни кількості користувачів РЧР і платників рентної плати протягом 2017 – 2019 років

Отже, протягом періоду, що досліджувався, **кількість користувачів РЧР зменшилася на 20,6 відс.** (з 3435 до 2727), **кількість платників рентної плати – на 18,4 відс.** (з 3277 до 2675).

Аудитом встановлено, що станом на 01.01.2017 територіальними органами ДФС **не забезпечено залучення до оподаткування рентною платою за користування РЧР 4,6 відс.** (158) користувачів, 01.01.2018 і 01.01.2019 – по 2,8 відс. (85 і 81) користувачів відповідно. Найбільша питома вага таких користувачів серед ФОП/ФО.

Довідково. За інформацією ДПС, її територіальними органами протягом 2016–2019 років залучено до оподаткування 194 юридичні особи – користувачі РЧР, до яких застосовано 1 834,6 тис. грн штрафних (фінансових) санкцій.

Водночас аудитом в Офісі ВПП встановлено, що до переліків НКРЗІ не включено у 2016 році 32 платники, у 2017 році – 25, у 2018 році – 7, у 2019 році – 3, які подавали додаток 4¹ до податкової декларації та сплачували податкові зобов'язання з рентної плати.

Протягом 2016–10 місяців 2019 року платниками рентної плати подано 122,4 тис. додатків 4¹ до податкової декларації. При цьому **кількість такої звітності за 2018 рік порівняно з 2016 роком зменшилася лише на 4,1 відс.** при зменшенні кількості платників рентної плати на **14,5 відсотка.**

Аудит засвідчив неподання додатка 4¹ до податкової декларації кожним шостим у 2017 і 2019 роках і кожним сьомим у 2016 і 2018 роках **суб'єктом господарювання**, який отримав дозвільні документи на користування РЧР.

Довідково. За поясненням ДПС, додаток 4¹ до податкової декларації не подано суб'єктами господарювання, основним місцем реєстрації яких є тимчасово непідконтрольна (окупована) територія Донецької та Луганської областей. Кількість таких суб'єктів у 2016 році становила 127, у 2017 році – 93, у 2018 році – 33, у 2019 році – 11 користувачів РЧР.

Отже, ДФС (ДПС) **не забезпечено належної організації та проведення заходів з постійного контролю за повнотою обліку територіальними органами платників рентної плати за користування РЧР, що створює ризики незалучення до оподаткування всіх таких платників, як наслідок – недонадходжень до державного бюджету.**

5.2. Стан виконання контролюючими органами повноважень із забезпечення повноти та своєчасності надходження до державного бюджету рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України

Контроль за своєчасністю подання платниками податків передбаченої законом звітності (декларацій, розрахунків та інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків, зборів, платежів), своєчасністю, достовірністю, повнотою нарахування та сплати податків, зборів, платежів покладено на контролюючі органи (підпункт 19¹.1.2 пункту 19¹.1 статті 19¹ Податкового кодексу).

Відповідно до пункту 75.1 статті 75 Податкового кодексу контролюючі органи мають право проводити камеральні, документальні (планові або позапланові; виїзні або невиїзні) та фактичні перевірки платників податків.

Камеральній перевірці підлягає вся податкова звітність суцільним порядком (абзац другий пункту 76.1 статті 76 Податкового кодексу).

Аудит засвідчив, що протягом 2016–2019 років територіальними органами ДФС (ДПС) не забезпечено 100-відсоткового проведення камеральних перевірок податкової звітності з рентної плати за користування РЧР, поданої ФОП/ФО **(99,4 відсотка)**.

Загалом протягом 2016–2019 років територіальними органами ДФС (ДПС) проведено **122,2 тис.** камеральних перевірок. За результатами **4,8 тис.** (3,9 відс.) перевірок встановлено порушення податкового законодавства з питань повноти нарахування та своєчасності сплати рентної плати за користування РЧР та **донараховано 4,2 млн грн** (у тому числі застосовано 3,1 млн грн фінансових санкцій), з яких платниками рентної плати **сплачено 2,7 млн грн, або 64,0 відсотка**.

Аудитом встановлено, що облік результатів контрольно-перевірочної роботи³⁰ на центральному рівні ДФС (ДПС) протягом 2016–2019 років здійснювався у розрізі ГУ ДФС (ДПС) в областях, м. Києві, Офісу ВПП. При цьому облік результатів контрольно-перевірочної роботи у **розрізі платників податків, окремих груп платників податків або галузей щодо повноти нарахування та сплати донарахованих сум податків не ведеться**.

За інформацією ДПС, територіальними органами ДФС (ДПС) протягом 2016–2019 років проведено **2 114 документальних перевірок 916 платників рентної плати за користування РЧР – юридичних осіб³¹** (майже **40 відс.** загальної кількості таких платників). Водночас лише щодо **8,2 відс. (75) перевірених платників** встановлено порушення та **донараховано 178,5 тис. грн рентної плати за користування РЧР, узгоджено 177,7 тис. грн,** які сплачено до державного бюджету в повному обсязі.

Територіальними органами ДФС (ДПС) протягом 2016–2019 років також проведено **182 документальні перевірки ФОП/ФО** (майже **30 відс.** загальної кількості таких платників), за результатами яких застосовано фінансових (штрафних) санкцій на **26,3 тис. гривень**.

Слід зазначити, що протягом 2016–2019 років ДФС (ДПС) не проводила **внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту** територіальних органів щодо повноти і своєчасності надходження рентної плати за користування РЧР до державного бюджету.

ДФС (ДПС) не забезпечено належного контролю за поданням та правильністю обчислення платниками рентної плати за користування РЧР.

Протягом періоду, що досліджувався, ДФС (ДПС) неодноразово повідомляла (24 листи-доручення) територіальні органи про найбільш поширені методологічні помилки, які допускаються платниками рентної плати за користування РЧР при заповненні податкової звітності, та доручала здійснити аналіз поданих декларацій з рентної плати в частині дотримання порядку заповнення реквізитів звітності та вжиття відповідних заходів для усунення помилок декларування податкових зобов'язань.

---

³⁰ Відповідно до звіту „Аудит-1”, затвердженого наказом ДФС від 30.08.2018 № 501 „Про результати роботи підрозділів аудиту”.

³¹ За результатами перевірок донараховано 40 039,6 млн грн податків та зборів, з яких узгоджено 2 277,1 млн грн, або 5,7 відс., та сплачено до бюджету 2 002,4 млн гривень.

Як засвідчив аудит, територіальними органами не забезпечено виконання доручень ДФС (ДПС), зокрема, в частині контролю за правильністю обчислення платниками рентної плати за користування РЧР.

Довідково. Як вже зазначалося, податкові зобов'язання з рентної плати за користування РЧР нараховуються платниками відповідно до виду радіозв'язку, розміру встановлених ставок та ширини смуги радіочастот по кожному регіону окремо.

За результатами аналізу даних додатка 4¹ до податкової декларації встановлено систематичні випадки неправильного заповнення платниками окремих колонок додатка, зокрема:

- у **12,8 відс.** колонка 5 „ширина смуги радіочастот” та у **53,4 відс.** колонка 8 „податкове зобов'язання” мають від'ємне або нульове значення або не містять записів взагалі;

- у **43,8 відс.** колонка 6 „коефіцієнт” та у **34,5 відс.** колонка 7 „ставка рентної плати” – від'ємне або нульове значення; коефіцієнт і ставки рентної плати інші, ніж передбачено статтею 254 Податкового кодексу; не містять записів.

Результативність контрольно-перевірочної роботи в територіальних органах ДФС (ДПС) залишається низькою через неухвалення ДФС (ДПС) ефективних управлінських рішень, зокрема, встановлено:

- **випадки неправильного визначення податкового зобов'язання з рентної плати за користування РЧР у додатку 4¹ до податкової декларації протягом 2017–9 місяців 2019 року 8 ФОП.** Як наслідок, державним бюджетом недоотримано, за розрахунками, **8 844,6 тис. грн³²** рентної плати. **За результатами контрольного заходу Рахункової палати чотирма ФОП подано уточнюючі податкові декларації з рентної плати, згідно з якими задекларовано та сплачено 0,8 тис. грн, щодо двох ФОП територіальні органи ДПС здійснюють контрольно-перевірочні заходи;**

- **неподання додатка 4¹ до податкової декларації протягом 2016–2019 років 38 ФОП Київської області, 108 ФОП у м. Києві та 13 ФОП та юридичними особами Запорізької області, які мали дозвільні документи на користування РЧР.** Як наслідок, державним бюджетом недоотримано, за розрахунками, відповідно **1 121,1, 2 243,7 та 84,2 тис. грн** рентної плати. **За результатами контрольного заходу Рахункової палати 23 ФОП та юридичними особами подано додаток 4¹ до податкової декларації, згідно з якими задекларовано та сплачено 267,9 тис. грн рентної плати;**

- **незастосування ГУ ДФС (ДПС) у Запорізькій та Київській областях та ГУ ДФС (ДПС) у м. Києві штрафних санкцій за неподання/несвоєчасне подання податкової звітності з рентної плати за користування РЧР до 34, 44 та 108 платників.** Як наслідок, державним бюджетом недоотримано, за розрахунками, **648,3 тис. гривень.** **За результатами контрольного заходу Рахункової палати до 68 платників рентної плати за користування РЧР застосовано штрафні санкції на суму 188,9 тис. грн, з якої до державного бюджету надійшло 91,7 тис. гривень.**

---

³² (Ширина смуги радіочастот x коефіцієнт x ставку податку = податкове зобов'язання, задеклароване платником) – (ширина смуги радіочастот x коефіцієнт x ставку податку = податкове зобов'язання, розраховане Рахунковою палатою).

Крім того, аудитом в ГУ ДПС у Київській області встановлено, що переліки користувачів РЧР, які отримали дозвільні документи на користування РЧР, опрацьовувалися лише в частині юридичних осіб, яких і залучали до оподаткування, **ФОП/ФО залишалися поза увагою**, оскільки керівництвом ГУ такі переліки **не доводилися для відпрацювання і контролю** до управління податків і зборів з фізичних осіб. Документальні перевірки також не проводилися. **Під час контрольного заходу Рахункової палати ГУ ДПС у Київській області 12 користувачам РЧР надіслано листи щодо необхідності подання податкових декларацій з рентної плати та її сплати.**

Таким чином, **через неналежний внутрішній контроль та неефективні управлінські рішення ДФС (ДПС) її окремими територіальними органами не забезпечено виконання повноважень у частині контролю за повнотою та своєчасністю надходження рентної плати за користування РЧР, що призвело до недоотримання державним бюджетом, за розрахунками, 12,9 млн грн такої плати.**

6. ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ РАДІОЧАСТОТНИМ РЕСУРСОМ УКРАЇНИ, КОНТРОЛЮ ЗА СПРАВЛЯННЯМ РЕНТНОЇ ПЛАТИ

Проблема дефіциту радіочастот в Україні може бути вирішена лише шляхом ефективного регулювання радіочастотного спектра, впровадження принципу технологічної нейтральності та реальної конверсії частот, які видано користувачам РЧР.

В Україні, на відміну від більшості країн ЄС, не запроваджено принципу технологічної нейтральності: право на користування РЧР для надання телекомунікаційних послуг закріплюється не лише у розрізі частот, а і технологій, які використовуються. При цьому у більшості західних країн не деталізують технології, її вибір залишається за користувачем діапазону і може змінюватися протягом часу користування.

Такий підхід, а також розпорошеність частот між користувачами значно **стримують розвиток телекомунікаційних послуг в Україні та їх доступність**: технології третього покоління (UMTS) набули поширення в Україні лише з 2015 року, четвертого (LTE) – з 2018 року, тоді як у Швеції ліцензії на впровадження зв'язку третього покоління розподілялися з 2000 року, а мережу запущено у 2003 році, у Польщі запуск мережі зв'язку четвертого покоління відбувся у 2010 році.

З метою прискорення цифровізації суспільства та всіх галузей економіки, впровадження новітніх технологій у сфері телекомунікацій, високошвидкісного бездротового доступу до мережі Інтернет Указом Президента України від 17.05.2019 № 242 „Про забезпечення умов для впровадження системи рухомого (мобільного) зв'язку п'ятого покоління”³³ зобов'язано Кабінет Міністрів України розробити за участі НКРЗІ, інших заінтересованих державних

---

³³ Набрав чинності з 21.05.2019.

органів та затвердити план заходів на 2019–2020 роки щодо впровадження в Україні у 2020 році системи рухомого (мобільного) зв'язку п'ятого покоління.

На час проведення контрольного заходу цей план **не затверджено**.

Крім того, з метою забезпечення максимального покриття території України мережами рухомого (мобільного) зв'язку третього та четвертого поколінь, надання ширококутного доступу до Інтернету, отримання повсюдно громадянами України переваг та можливостей цифрового світу, насамперед у сферах освіти, медицини, електронної комерції, адміністративних послуг, розвитку електронної демократії Указом Президента України від 08.07.2019 № 497 „Про деякі заходи з покращення доступу до мобільного Інтернету”³⁴ затверджено заходи з покращення доступу до мобільного Інтернету.

Пунктом 2 зазначеного Указу зобов'язано Кабінет Міністрів України у взаємодії з НКРЗІ забезпечити здійснення заходів з покращення доступу до мобільного Інтернету, зокрема:

- до 01.08.2019 вжити заходів щодо вивільнення РЧР України у діапазоні радіочастот 790–862 МГц для впровадження систем рухомого (мобільного) зв'язку третього та четвертого поколінь (пункт 2 заходів);

- до 01.10.2019 визначити строки та умови вивільнення РЧР України в діапазонах радіочастот 880–915 МГц, 925–960 МГц спеціальними користувачами РЧР України (пункт 3 заходів);

- до 01.10.2019 вжити заходів щодо усунення фрагментації РЧР у діапазонах радіочастот 824–960 МГц для впровадження систем рухомого (мобільного) зв'язку третього та четвертого поколінь (пункт 4 заходів);

- сприяти впровадженню нових радіотехнологій третього та/або четвертого поколінь (пункт 5 заходів).

Аудитом встановлено, що **НКРЗІ** відповідно до рішення від 29.10.2019 № 510³⁵ і на підставі пропозицій, які стосуються умов користування РЧР та отримані від ПрАТ „Київстар”, ПрАТ „ВФ Україна” і ТОВ „Лайфселл”, **підготовлено та в установленому порядку подано** на розгляд Уряду проект розпорядження Кабінету Міністрів України про затвердження плану заходів щодо створення умов розвитку мобільного ширококутного доступу.

Кабінетом Міністрів України розпорядженням від 04.12.2019 № 1272-р³⁶ **затверджено план заходів щодо створення умов розвитку мобільного ширококутного доступу**.

При цьому **Кабінетом Міністрів України не забезпечено виконання заходів з покращення доступу до мобільного Інтернету у визначені Указом Президента України від 08.07.2019 № 497 терміни**.

Під час проведення Рахунковою палатою контрольного заходу Антимонопольним комітетом України³⁷ надано дозвіл на узгоджені дії у вигляді

---

³⁴ Набрав чинності з 10.07.2019.

³⁵ „Про розгляд Спільного плану заходів щодо виконання пунктів 4 та 5 заходів з покращення доступу до мобільного Інтернету, затверджених Указом Президента України від 08 липня 2019 року № 497/2019”.

³⁶ „Про затвердження плану заходів щодо створення умов розвитку мобільного ширококутного доступу”.

³⁷ Рішення Антимонопольного комітету України від 14.01.2020 N 19-р „Про результати розгляду справи про узгоджені дії”.

перерозподілу РЧР в діапазонах радіочастот 800–900 МГц між ПрАТ „Київстар”, ПрАТ „ВФ Україна”, ТОВ „Лайфселл” і ТОВ „Інтернаціональні телекомунікації” та Урядом прийнято рішення³⁸ щодо внесення змін до Плану використання РЧР в частині перерозподілу частот у зазначених діапазонах з метою покращення доступу до мобільного Інтернету та полегшення операторам процесу побудови мережі зв’язку четвертого покоління. Як наслідок, у березні 2020 року планується оновлення операторами ліцензій, а через два роки – забезпечення 90 відс. території України максимальним покриттям якісним мобільним зв’язком четвертого покоління та надання населенню широкопasmового доступу до Інтернету.

Слід зазначити, що в Україні запровадження рухомого (мобільного) зв’язку п’ятого покоління, яке планується з 2020 року, також потребуватиме перерозподілу РЧР (рефармінгу) в діапазонах, які на сьогодні використовуються для аналогового телевізійного мовлення, технологій широкопasmового та мультисервісного радіодоступу.

Отже, розвиток високошвидкісних комунікаційних мереж, впровадження нових технологій та послуг потребують удосконалення державного регулювання у сферах електронних комунікацій та користування РЧР, гармонізації законодавства України у цих сферах із законодавством Європейського Союзу та вимогами Міжнародного Союзу Електрозв’язку.

На виконання підпункту 258.2.4 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу ДФС (ДПС) протягом 2016–2019 років щокварталу відповідними наказами доручала територіальним органам ДФС (ДПС) забезпечувати подання до НКРЗІ та Нацради переліків суб’єктів господарювання, які протягом шести місяців не сплачували або сплачували в неповному обсязі рентну плату, з пропозицією щодо анулювання дозвільних документів на користування РЧР таким суб’єктам.

Аудитом встановлено суттєві розбіжності між даними ДФС (ДПС) і НКРЗІ щодо зазначених суб’єктів господарювання та анульованих дозвільних документів на користування РЧР за результатами вжитих заходів.

За даними ДФС (ДПС)³⁹, пропозиції про анулювання дозвільних документів на користування РЧР подано до НКРЗІ щодо 772 платників рентної плати (загальна сума боргу – 3 435,9 тис. грн⁴⁰), дозвільні документи анульовано лише 43 користувачам РЧР, які мали 561,2 тис. грн податкового боргу⁴¹. При цьому, за даними НКРЗІ, отримано відомості лише щодо 543 (-229) платників, анульовано дозвільні документи 90 (+47) користувачам РЧР (табл. 6).

---

³⁸ Постанова Кабінету Міністрів України від 05.02.2020 № 41 „Про внесення змін до Плану використання радіочастотного ресурсу України”.

³⁹ Інформація про кількість суб’єктів господарювання, які не сплатили або сплатили в неповному обсязі рентну плату за користування РЧР, та пропозиції за якими щодо анулювання дозвільних документів на користування РЧР отримано ДПС від її територіальних органів під час проведення Рахунковою палатою контрольного заходу.

⁴⁰ 2016 рік – 1164,6 тис. грн, 2017 рік – 1302,4 тис. грн, 2018 рік – 694,9 тис. грн, 2019 рік – 274 тис. грн відповідно.

⁴¹ 2016 рік – 26 тис. грн, 2018 рік – 517,8 тис. грн, 2019 рік – 17,4 тис. грн відповідно.

Результати вжитих заходів територіальними органами ДФС (ДПС) та НКРЗІ відповідно до підпункту 258.2.4 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу у 2016–2019 роках

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.*	Всього
За даними ДПС:					
кількість користувачів РЧР із несплатою або неповною сплатою рентної плати, зазначених у зверненнях ДФС (ДПС)	551	99	84	38	772
анульовано дозвільні документи на користування РЧР	38	0	4	1	43
За даними НКРЗІ:					
кількість користувачів РЧР, щодо яких одержано відомості від ДФС (ДПС)	304	86	108	45	543
анульовано дозвільні документи на користування РЧР	53	15	12	10	90
немає підстав для вжиття заходів через:					
- сплату заборгованості самостійно	15	6	8	5	34
- неповні або недостовірні дані у відомостях	25	6	2	1	34
- закінчення терміну дії дозвільного документа на користування РЧР	1	4	5	1	11
- анулювання ліцензії за заявою ліцензіата	0	2	1	0	3
- реєстрацію користувача РЧР на тимчасово окупованих територіях України	173	40	69	5	287
- інші підстави**	37	13	11	23	84

* Станом на 01.10.2019.

** У тому числі триває розгляд судових справ, винесено рішення суду про відмову у задоволенні позову, подано позови про анулювання дозволів на експлуатацію РЕЗ, закінчення строку дії дозволів, дозволи на експлуатацію РЕЗ переоформлено у зв'язку з реорганізацією підприємства.

За даними НКРЗІ, **інформація про несплату або несвоєчасну сплату користувачами РЧР рентної плати, яка надходила від територіальних органів ДФС (ДПС), не містила всіх необхідних відомостей, які мають вказуватися в позовних заявах, що унеможливило вжиття НКРЗІ до таких користувачів РЧР передбачених законодавством заходів шляхом звернення до суду.**

У зв'язку із цим НКРЗІ з метою належної підготовки документів звернулося до контролюючих органів щодо надання більш детальної інформації про неплатників рентної плати (зокрема про розмір заборгованості з рентної плати, період її несплати з точним зазначенням відповідних календарних дат, реквізити ліцензій та/або дозволів на експлуатацію, за якими боржник не сплачував рентну плату).

Аудит засвідчив недотримання окремими територіальними органами ДФС (ДПС) вимог підпункту 258.2.4 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу. Так, ГУ ДПС у Дніпропетровській області надіслано до НКРЗІ лише **21.11.2019** інформацію щодо ТОВ „Вало Тімбер”, яке **не сплачувало рентної плати за користування РЧР із серпня 2018 року, ще щодо трьох суб'єктів господарювання інформацію до НКРЗІ не надано.**

Отже, протягом 2016–2019 років ДФС (ДПС) та НКРЗІ не забезпечено належної взаємодії для вжиття заходів до користувачів РЧР, які не сплачують або сплачують не в повному обсязі рентну плату за користування

РЧР протягом шести місяців. Як наслідок, ні ДПС, ні НКРЗІ не володіють повною та достовірною інформацією з цих питань.

Як зазначалося, платники рентної плати, яким надано право користуватися РЧР на підставі ліцензій/дозволу на експлуатацію РЕЗ та ВП, сплачують рентну плату з дати видачі таких дозвільних документів на користування РЧР, копії яких подають до контролюючих органів у місячний строк після їх видачі (підпункт 254.5.4 пункту 254.5 статті 254 Податкового кодексу).

Аудитом встановлено факти **неподання копій дозвільних документів на користування РЧР 55 платниками** рентної плати за користування РЧР Запорізької області. При цьому ГУ ДПС у Київській області взагалі **не володіє інформацією** про кількість платників, якими подано/не подано такі документи.

Разом з тим **чинним законодавством не передбачено відповідальності суб'єктів господарювання за неподання до контролюючих органів копій дозвільних документів на користування РЧР.**

Слід зазначити, що формою дозволу на експлуатацію РЕЗ та ВП не передбачено визначення радіозв'язку, за яким суб'єкту господарювання дозволено експлуатацію такого РЕЗ та ВП, а також безпосередньої ширини смуги радіочастот, які відповідно до пункту 254.3 статті 254 Податкового кодексу є об'єктом оподаткування рентною платою.

НКРЗІ рішенням від 21.03.2017 № 149⁴² надіслано до ДФС пропозиції до спільних НКРЗІ та ДФС Рекомендацій щодо застосування приміток 1-8 до пункту 254.4 статті 254 Податкового кодексу. Зокрема, пунктом 2 цього рішення зобов'язано Департамент ліцензування спільно з Департаментом правового забезпечення НКРЗІ надіслати в установленому порядку до ДФС такі пропозиції для затвердження їх спільним актом.

На час аудиту зазначені **Рекомендації спільним актом НКРЗІ та ДПС (ДФС) не затверджено, що вплинуло на ефективність адміністрування рентної плати за користування РЧР.**

За інформацією ДПС, пропозиції НКРЗІ до рекомендацій не містять прозорого механізму обчислення податкових зобов'язань з рентної плати за користування РЧР, оскільки передбачають декларування платником рентної плати самостійно аналітично розрахованих, а не визначених у відповідних дозвільних документах на користування РЧР об'єктів з обчислення податкових зобов'язань – „ширини безперервного інтервалу (суцільної смуги) радіочастот у кожному регіоні окремо (в усіх регіонах України)”. За відсутності системи документального підтвердження НКРЗІ відповідних для кожного платника об'єктів з обчислення податкових зобов'язань або підсумкового коефіцієнта унеможливлено створення алгоритму контролю електронних камеральних перевірок податкових декларацій з рентної плати.

Таким чином, державними органами не вжито заходів для забезпечення **цифровізації економіки та максимального покриття території України мережами рухомого (мобільного) зв'язку третього та четвертого поколінь.**

---

⁴² „Про схвалення та направлення до Державної фіскальної служби України пропозицій до спільних Рекомендацій щодо застосування приміток 1-8 до пункту 254.4 статті 254 Податкового кодексу України”.

НКРЗІ та ДФС (ДПС) не забезпечено належної взаємодії щодо вжиття відповідних заходів до суб'єктів господарювання, які не сплачують або сплачують не в повному обсязі рентну плату за користування РЧР протягом шести і більше місяців, що вплинуло на ефективність контролю за своєчасністю і повнотою надходження такої плати до державного бюджету.

ВИСНОВКИ

1. Протягом 2016–2019 років в Україні не забезпечено створення ефективної системи контролю за користуванням РЧР, повнотою і своєчасністю надходження рентної плати.

1.1. Законодавство про РЧР не відповідає сучасним потребам розвитку у цій сфері. Через недоліки у роботі державних органів не врегульовано на належному рівні відносин у сфері користування РЧР.

Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27.06.2014 Україна до кінця 2019 року зобов'язана була імплементувати європейський досвід з регулювання сфери користування РЧР шляхом реалізації положень відповідних директив ЄС. Станом на кінець року **більшість положень не реалізовано**. Для поліпшення ситуації розроблено та надіслано на розгляд Верховної Ради України низку законопроектів, які згідно зі статтею 95 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України від 10.02.2010 № 1861, знято з розгляду.

Технології третього покоління зв'язку набули поширення в Україні з 2015 року, четвертого – з 2018 року, тоді як Швеція розподіляла ліцензії на впровадження зв'язку третього покоління з 2000 року, а запустила мережу зв'язку у 2003 році. У Польщі запуск мережі зв'язку четвертого покоління відбувся у 2010 році.

У країнах ЄС підходи до регулювання РЧР спільні, їх повинен дотримуватися національний регулятор, але кожна держава має і певну свободу в реалізації підходів. Одними з найбільш ефективних регуляторів є представники **Швеції та Чехії**, де рухомий (мобільний) зв'язок четвертого покоління доступний **100 і 98,8 відс. населення** відповідно. **В Україні немає таких офіційних даних, якість послуг залишається на низькому рівні.**

Одна з причин відставання України – **недосконале чинне законодавство**: правову основу користування РЧР визначає Закон України „Про радіочастотний ресурс України”, прийнятий у 2000 році, повноваження держави щодо управління та регулювання діяльності у сфері телекомунікацій – Закон України „Про телекомунікації”, прийнятий у 2003 році. Положення цих законів не відповідають вимогам сьогодення, що гальмує впровадження сучасних технологій та модернізацію необхідного обладнання.

1.2. Через нерівномірність розподілу смуг радіочастот між користувачами побудова мережі зв'язку, зокрема четвертого покоління, потребує повного або часткового вивільнення смуг радіочастот (рефармінгу) для подальшого їх розподілу.

Відсутність ефективних управлінських рішень та дієвого державного регулювання радіочастотного спектра, а також незастосування принципу технологічної нейтральності негативно позначається на розвитку телекомунікаційних послуг та їх доступності. Як наслідок, Україна залишається неготовою до **впровадження новітніх технологій у сфері телекомунікацій, високошвидкісного бездротового доступу до мережі Інтернет.**

При цьому вже у 2020 році згідно з Указом Президента України від 17.05.2019 № 242 „Про забезпечення умов для впровадження системи рухомого (мобільного) зв'язку п'ятого покоління” планується впровадження зв'язку п'ятого покоління.

1.3. Аудит засвідчив: **Кабінетом Міністрів України не забезпечено в повному обсязі вжиття заходів** щодо виконання зазначеного Указу, а також Указу Президента України від 08.07.2019 № 497 „Про деякі заходи з покращення доступу до мобільного Інтернету”. Як наслідок, **в Україні не надаються якісні і доступні для населення послуги рухомого (мобільного) зв'язку, а державний бюджет недоотримує доходи.**

Під час проведення Рахунковою палатою контрольного заходу Кабінетом Міністрів України прийнято постанову від 05.02.2020 № 41 „Про внесення змін до Плану використання радіочастотного ресурсу України”, згідно з якою, зокрема, буде перерозподілено радіочастоти у діапазоні 800–900 МГц. У березні 2020 року планується оновлення операторами ліцензій, а через два роки – забезпечення 90 відс. території України максимальним покриттям якісним мобільним зв'язком четвертого покоління та надання ширококутового доступу населенню до мережі Інтернет.

1.4. За результатами проведеного у 2016 році Рахунковою палатою аудиту ефективності справляння і дієвості контролю за надходженням рентної плати (збору) за користування радіочастотним ресурсом України до державного бюджету (рішення Рахункової палати від 24.05.2016 № 11-2) **НКРЗІ внесено зміни до нормативно-правових актів**, що врегульовують питання користування РЧР, **покращено виконання повноважень НКРЗІ** при здійсненні ліцензування у сфері користування РЧР і ДФС (ДПС) при адмініструванні рентної плати за таке користування. Законом України від 20.12.2016 № 1791 „Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році” з 01.01.2017 підвищено розмір окремих ставок рентної плати за користування РЧР та запроваджено підвищувальні та понижувальні коефіцієнти до цих ставок залежно від умов та цілей використання РЧР.

Окремі рекомендації (пропозиції) Рахункової палати Кабінетом Міністрів України, Мінфіном та НКРЗІ **не виконано**, через що не поліпшено державне регулювання у сфері користування РЧР, повноту обліку платників рентної плати за користування РЧР та своєчасність її надходжень до державного бюджету. Так, Урядом не забезпечено розроблення законопроектів про Державну програму розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в Україні; з питань вільного та спільного використання публічних інформаційних ресурсів та даних, користування РЧР, які мали бути розроблені на засадах імплементації

законодавства ЄС та міжнародного права; Мінфіном та НКРЗІ не забезпечено підготовки пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства у частині вдосконалення механізму справляння рентної плати за користування РЧР та ліцензування діяльності у цій сфері з урахуванням найкращого світового досвіду; Мінфіном не розроблено та не затверджено методики прогнозування надходжень рентної плати за користування РЧР.

1.5. Протягом 2016–2019 років до Державного бюджету України надійшло **9,7 млрд грн** рентної плати за користування РЧР, **96 відс. якої забезпечено п'ятьма платниками** – основними операторами мобільного зв'язку.

Прогнозні розрахунки рентної плати за користування РЧР протягом періоду, що досліджувався, здійснювалися Мінфіном на підставі пропозицій ДФС (ДПС), при цьому аналіз фактичних надходжень та законодавчих змін ставок і понижувальних (підвищувальних) коефіцієнтів рентної плати не проводився, що призвело до завищення на **30,7 відс.** індикативних показників щодо надходжень рентної плати за користування РЧР на 2017 рік.

Через недосконале прогнозування ДФС (ДПС) у 2016–2017 роках та 2019 році не забезпечено виконання планових показників надходжень рентної плати за користування РЧР, як наслідок, загальна сума **недонадходжень становила 755,1 млн гривень**. Індикативні показники надходжень рентної плати за користування РЧР у 2018 році виконано на рівні 103,2 відсотка.

2. Нормативно-правове забезпечення питань використання РЧР та справляння відповідної рентної плати є суперечливим та недосконалим.

2.1. Норми Закону № 1770 не узгоджуються з нормами:

- Податкового кодексу в частині відносин, які пов'язані з відповідальністю за несплату або несвоєчасну сплату рентної плати за користування РЧР, та застосування терміна „обов'язкові платежі”;

- Закону № 222 в частині ліцензування такого виду господарської діяльності, як користування РЧР;

- законів № 2806 та № 5203 в частині видачі дозволів на експлуатацію РЕЗ або ВП суб'єктам господарювання (віднесені Законом України від 19.05.2011 № 3392 до документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності);

- Закону № 1280 щодо вилучення до державного бюджету як санкції за рішенням суду доходу (прибутку), отриманого користувачем РЧР внаслідок користування РЧР без передбачених Законом України „Про радіочастотний ресурс України” ліцензій та експлуатації РЕЗ або ВП без відповідних дозволів.

2.2. Для впровадження новітніх технологій у сфері телекомунікацій, ефективного використання РЧР та справляння рентної плати за користування таким ресурсом, покриття послугами мобільного зв'язку нових поколінь всієї території України необхідно імплементувати акти права ЄС у чинне законодавство України.

2.3. Розміри штрафу (від 340 до 5 100 грн) за порушення правил реалізації, експлуатації РЕЗ або ВП будь-якого виду і призначення, а також за користування РЧР без належного дозволу чи ліцензії або з порушенням правил, які регулюють користування РЧР (стаття 146 КУпАП), не змінювали з 2004 року, що не відповідає вимогам сьогодення, оскільки відбулися значні

зміни макроекономічних показників (прожитковий мінімум збільшився в 5,6 раза, мінімальна заробітна плата – в 19,9 раза).

2.4. Чинним законодавством не передбачено відповідальності суб'єктів господарювання за неподання контролюючим органам копій дозвільних документів на користування РЧР.

3. НКРЗІ як органом ліцензування та державного нагляду не забезпечено повною мірою виконання повноважень у сферах телекомунікацій та користування РЧР.

3.1. Кількість користувачів РЧР за 2016–2019 роки зменшилася (з 3435 у 2016 році до 2727 у 2019 році), як і кількість отриманих ними нових документів дозвільного характеру у сфері користування РЧР внаслідок обмеженості цього ресурсу.

Вибірковою перевіркою Рахункової палати ліцензійних справ суб'єктів господарювання встановлено, що окремі справи не містять повного пакета документів, немає дати надходження на документі, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії; ліцензіати не інформують/несвоєчасно інформують про початок користування РЧР та повне освоєння заявленого РЧР. **Внутрішні аудити НКРЗІ з питання ліцензування у сфері користування РЧР не проводилися.**

НКРЗІ не володіє інформацією щодо кількості суб'єктів господарювання, які користуються РЧР для надання телекомунікаційних послуг та мають ліцензію на мовлення, дозвіл на експлуатацію РЕЗ або ВП, у тому числі отриманий на підставі договору з власником ліцензії на мовлення, переліки яких НКРЗІ два рази на рік надсилала на адресу ДПС (ДФС).

Аудит засвідчив: **НКРЗІ надавала ДФС (ДПС) неповні переліки користувачів РЧР – платників рентної плати, що є недотриманням підпункту 254.5.1 пункту 254.5 статті 254 Податкового кодексу України. Так, до переліків користувачів РЧР, наданих НКРЗІ до ДФС (ДФС), не включено 32 платники у 2016 році, 25 – у 2017 році, 7 – у 2018 році та 3 – у 2019 році, які подавали податкові декларації та сплачували податкові зобов'язання з рентної плати за користування РЧР.**

3.2. Заходи державного нагляду за додержанням суб'єктами господарювання законодавства про РЧР, що здійснювались НКРЗІ, були неефективними і не забезпечили запобігання порушенням при користуванні РЧР.

Протягом 2017–2018 років у зв'язку з обмеженнями щодо проведення планових і позапланових перевірок НКРЗІ значно зменшилася як кількість перевірок (2016 рік – 111, 2017 рік – 2, 2018 рік – 24), так і встановлених порушень законодавства (375, 5, 25 відповідно).

За результатами проведених НКРЗІ заходів державного нагляду щодо дотримання вимог законодавства про РЧР України у **88 відс. встановлено користування РЧР без дозволів на експлуатацію РЕЗ або ВП, майже 26 відс. користувачів РЧР не дотримувалися визначених ліцензією на користування РЧР термінів початку та повного освоєння РЧР, у 18 відс. експлуатація РЕЗ здійснювалася за відсутності відповідного дозволу, що негативно вплинуло на**

повноту нарахування та сплати до державного бюджету рентної плати за користування РЧР.

4. НКРЗІ та ДФС (ДПС) не забезпечено належної, своєчасної та на постійній основі взаємодії при здійсненні контролю за дотриманням суб'єктами господарювання законодавства про РЧР та податкового законодавства щодо справляння рентної плати за користування РЧР. Як наслідок, **ні ДПС, ні НКРЗІ не володіють повною та достовірною інформацією про суб'єктів господарювання, які не сплатили або сплатили в неповному обсязі рентну плату за користування РЧР протягом шести місяців, що впливає на повноту і своєчасність надходжень такої плати до державного бюджету.**

Аудитом **встановлено суттєві розбіжності між даними ДФС (ДПС) та НКРЗІ** щодо зазначених суб'єктів господарювання та анульованих документів дозвільного характеру за результатами вжитих заходів. Так, за даними ДПС (ДФС), пропозиції про анулювання документів дозвільного характеру подано до НКРЗІ щодо 772 платників рентної плати, документи дозвільного характеру анульовано лише 43 користувачам РЧР, а за даними НКРЗІ – щодо 543 платників, документи дозвільного характеру анульовано 90 користувачам РЧР.

5. За відсутності ефективного внутрішнього контролю ДФС (ДПС) її територіальними органами не забезпечено належного виконання вимог підпункту 258.2.1 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу України, відповідно до якого контроль за правильністю обчислення, своєчасністю і повнотою справляння рентної плати здійснюють контролюючі органи.

5.1. ДФС (ДПС) не забезпечено належної координації дій територіальних органів щодо залучення до оподаткування рентною платою користувачів РЧР, повноти нарахування та своєчасності сплати, погашення податкового боргу з цього податку.

Аудитом встановлено неподання податкової звітності з рентної плати за користування РЧР кожним шостим у 2017 і 2019 роках і кожним сьомим у 2016 і 2018 роках суб'єктом господарювання, що отримав документи дозвільного характеру на користування цим ресурсом.

5.2. Заходи, вжиті ГУ ДФС (ДПС) у Дніпропетровській області щодо стягнення податкового боргу з рентної плати за користування РЧР, були неефективними:

- матеріали для подання позовної заяви до суду про стягнення податкового боргу в сумі 4,6 тис. грн, який виник у ТОВ „Проско” 21.01.2018, підготовлено лише через 22 місяці після виникнення боргу;

- не подано позовних заяв до суду про стягнення податкового боргу з ПРАТ „4-й експедиційний загін підводних та гідротехнічних робіт” і ТОВ „СВД Інтерком” у сумі 4,9 і 13,8 тис. грн відповідно.

5.3. За результатами проведених територіальними органами ДФС (ДПС) камеральних перевірок податкової звітності з рентної плати за користування РЧР порушення податкового законодавства з питань повноти нарахування та своєчасності сплати такої рентної плати встановлено у 3,9 відс. загальної

кількості перевірок, донараховано **4,2** млн грн, з яких платниками рентної плати сплачено лише **2,7** млн грн, або **64,0** відсотка.

За результатами документальних перевірок, якими охоплено **40** відс. (**916**) юридичних осіб – платників рентної плати та **30** відс. (**182**) ФОП/ФО, донараховано **204,8** тис. грн рентної плати за користування РЧР, узгоджено **204** тис. грн, які сплачено в повному обсязі.

5.4. Аудит засвідчив ряд системних порушень територіальних органів ДФС (ДПС) при адмініструванні рентної плати за користування РЧР, що призвело до недоотримання державним бюджетом, за розрахунками Рахункової палати, 12,9 млн грн надходжень, зокрема:

- **неправильне визначення податкового зобов'язання з рентної плати за користування РЧР у додатку 4¹ до податкової декларації з рентної плати протягом 2017–9 місяців 2019 року вісьмома ФОП.** Як наслідок, державним бюджетом недоотримано **8 844,6 тис. грн** рентної плати;

- **неподання** додатка 4¹ до податкової декларації з рентної плати протягом 2016–2019 років **38** ФОП Київської області, **108** ФОП у м. Києві та **13** ФОП/юридичними особами Запорізької області, які мали документи дозвільного характеру на користування РЧР. Як наслідок, державним бюджетом недоотримано відповідно **1 121,1, 2 243,7 та 84,2 тис. грн** рентної плати за користування РЧР;

- **незастосування** ГУ ДФС (ДПС) у Запорізькій та Київській областях та ГУ ДФС (ДПС) у м. Києві штрафних санкцій за **неподання/несвоєчасне подання** податкової звітності з рентної плати за користування РЧР до **34, 44 та 108** платників. Як наслідок, державним бюджетом недоотримано **648,3 тис. грн**;

- **непроведення** в ГУ ДФС у Київській області документальних перевірок користувачів РЧР – ФОП/ФО: переліки користувачів РЧР, які отримали документи дозвільного характеру на користування РЧР, опрацьовувалися лише в частині юридичних осіб, яких залучали до оподаткування, **ФОП/ФО залишалися поза увагою**, оскільки керівництвом ГУ такі переліки до управління податків і зборів з фізичних осіб не доводилися для відпрацювання і контролю;

- **ненадання** ГУ ДФС (ДПС) у Дніпропетровській області до НКРЗІ інформації про платників рентної плати за користування РЧР, які протягом тривалого часу не сплачували її. Як наслідок, до цих платників не застосовано передбачених законодавством заходів для забезпечення сплати до державного бюджету рентної плати за користування РЧР, що негативно вплинуло на доходи бюджету.

6. Під час проведення Рахунковою палатою контрольного заходу територіальними органами ДПС забезпечено 0,4 млн грн надходжень до державного бюджету рентної плати за користування РЧР із 12,9 млн грн, виявлених Рахунковою палатою за результатами аудиту, зокрема:

- **23** платниками рентної плати за користування РЧР подано відповідну податкову звітність, згідно з якою задекларовано та сплачено **267,9 тис. грн**;

- до **68** платників рентної плати за користування РЧР застосовано за **неподання/несвоєчасне подання** податкової звітності з рентної плати штрафні

санкції на суму **188,9 тис. грн**, з якої до державного бюджету надійшло **91,7 тис. грн**;

- **чотирма платниками** рентної плати за користування РЧР подано уточнюючі податкові декларації з рентної плати, згідно з якими задекларовано та сплачено до державного бюджету **0,8 тис. грн**;

- **12 користувачам** РЧР надіслано листи щодо необхідності подання податкових декларацій з рентної плати та її сплати до державного бюджету.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Про результати аудиту ефективності виконання повноважень державними органами в частині контролю за повнотою і своєчасністю надходження рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України до державного бюджету поінформувати Верховну Раду України.

2. Рішення Рахункової палати про результати аудиту ефективності виконання повноважень державними органами в частині контролю за повнотою і своєчасністю надходження рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України до державного бюджету надіслати Президентові України у порядку інформування.

3. Відомості у формі рішення Рахункової палати про результати аудиту ефективності виконання повноважень державними органами в частині контролю за повнотою і своєчасністю надходження рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України до державного бюджету надіслати Кабінетові Міністрів України і рекомендувати:

3.1. Вжити заходів щодо:

виконання положень Указу Президента України від 17.05.2019 № 242 „Про забезпечення умов для впровадження системи рухомого (мобільного) зв'язку п'ятого покоління”;

забезпечення здійснення заходів з поліпшення доступу до мобільного Інтернету, затверджених Указом Президента України від 08.07.2019 № 497 „Про деякі заходи з покращення доступу до мобільного Інтернету”;

оптимізації РЧР шляхом проведення перерозподілу (рефармінгу) частот для отримання громадянами України переваг та можливостей новітніх технологій у сфері телекомунікацій, високошвидкісного бездротового доступу до мережі Інтернет і якісних послуг рухомого (мобільного) зв'язку.

3.2. Доручити Міністерству фінансів України:

- розробити методика планування надходжень рентної плати за користування РЧР;

- спільно із заінтересованими державними органами розглянути питання внесення змін до законодавчих актів у частині посилення відповідальності суб'єктів господарювання за неподання до контролюючих органів копій ліцензій на користування РЧР, мовлення та дозволів на експлуатацію РЕЗ або ВП.

4. Рішення Рахункової палати про результати аудиту ефективності виконання повноважень державними органами в частині контролю за повнотою і своєчасністю надходження рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України до державного бюджету надіслати Міністерству цифрової

трансформації України і рекомендувати спільно із заінтересованими державними органами забезпечити здійснення моніторингу якості широкосмугового доступу до Інтернету та висвітлення інформації про стан впровадження системи рухомого (мобільного) зв'язку четвертого та п'ятого поколінь.

5. Рішення Рахункової палати та Звіт надіслати Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, і рекомендувати:

- розробити та вжити заходів щодо усунення недоліків і порушень, встановлених під час аудиту, та їх недопущення надалі;

- звірити з ДПС за участі УДЦР переліки користувачів РЧР, які мають відповідні ліцензії та дозволи на РЕЗ або ВП, і платників рентної плати за користування РЧР;

- провести службове розслідування за фактами ненадання до ДФС (ДПС) повних переліків користувачів РЧР – платників рентної плати і повідомити Рахункову палату про результати;

- розробити та внести на розгляд Кабінету Міністрів України проекти нормативно-правових актів щодо:

- порядку утворення регуляторного органу у сферах телекомунікації та користування РЧР, його повноважень та функцій;

- посилення відповідальності суб'єктів господарювання за порушення правил реалізації, експлуатації РЕЗ та ВП будь-якого виду і призначення, користування РЧР України без належного дозволу чи ліцензії або з порушенням правил, що регулюють користування РЧР;

- запровадження уніфікованого підходу до ліцензування діяльності у сфері користування РЧР;

- виключення дозволів на експлуатацію РЕЗ або ВП із Переліку документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності, затвердженого Законом України від 19.05.2011 № 3392;

- посилення відповідальності за несплату або несвоєчасну сплату рентної плати за користування РЧР;

- вилучення до державного бюджету як санкції за рішенням суду доходу (прибутку), отриманого користувачем РЧР внаслідок користування РЧР без передбачених Законом України „Про радіочастотний ресурс України” ліцензій та експлуатації РЕЗ або ВП без відповідних дозволів.

6. Рішення Рахункової палати та Звіт надіслати Державній податковій службі України і рекомендувати:

- розробити та вжити заходів щодо усунення недоліків і порушень, встановлених під час аудиту, та їх недопущення надалі;

- здійснити аналіз та перевірку податкових декларацій платників рентної плати за користування РЧР, якими неправильно визначено податкове зобов'язання з такої плати, та поінформувати Рахункову палату про результати проведених заходів, обсяги донарахованих сум грошових (податкових) зобов'язань, застосованих штрафних (фінансових) санкцій;

- провести службове розслідування за фактами незастосування ГУ ДФС (ДПС) у Запорізькій, Київській областях та м. Києві штрафних санкцій за неподання/несвоєчасне подання платниками податкової звітності з рентної плати за користування РЧР, ненадання ГУ ДПС у Дніпропетровській області до НКРЗІ інформації про платників рентної плати за користування РЧР, які протягом тривалого часу не сплачували такої плати, і повідомити Рахункову палату про результати проведених заходів;

- спільно з НКРЗІ, Нацрадою та УДЦР звірити переліки користувачів РЧР, які мають відповідні ліцензії та дозволи на РЕЗ або ВП, і платників рентної плати за користування РЧР;

- розробити та укласти угоду про інформаційне співробітництво з метою координації дій НКРЗІ, Нацради та територіальних органів ДПС щодо вжиття заходів до платників рентної плати за користування РЧР, які не сплатили або сплатили її в неповному обсязі протягом шести місяців;

- забезпечити поліпшення якості та ефективності контрольної-перевірочної роботи територіальних органів щодо контролю за справлянням рентної плати за користування РЧР.

7. Рішення Рахункової палати і Звіт надіслати Державному підприємству „Український державний центр радіочастот” і рекомендувати спільно з НКРЗІ провести з ДПС звіряння переліків користувачів РЧР, які мають відповідні ліцензії та дозволи на РЕЗ або ВП, і платників рентної плати за користування РЧР.

Член Рахункової палати

Ц. Г. Огонь

Повноваження НКРЗІ, Нацради, УДЦР та ДПС (ДФС) у сфері користування РЧР

НКРЗІ	УДЦР	Нацрада	ДПС (ДФС) та її територіальні органи
<ul style="list-style-type: none"> - ліцензування у сфері користування РЧР; - розроблення та затвердження нормативно-правових актів (правил, положень, норм) щодо регулювання у сфері користування РЧР; - контроль за наявністю передбачених законом ліцензій, інших дозвільних документів у сфері користування РЧР; - здійснення державного нагляду за додержанням законодавства про РЧР та запобігання правопорушенням при користуванні РЧР у смугах радіочастот загального користування; координація та контроль за здійсненням державного нагляду щодо користування РЧР; - подання пропозицій ЦОВЗ та участь у розробленні Національної таблиці розподілу смуг радіочастот України та Плану використання РЧР; - погодження проекту Національної таблиці розподілу смуг радіочастот України та Плану використання РЧР; - розроблення та подання на затвердження до Кабінету Міністрів України пропозицій щодо розмірів плати за видачу, переоформлення, продовження терміну дії, видачу дубліката ліцензії на користування РЧР; - встановлення розмірів плати за видачу УДЦР документів дозвільного характеру – висновків щодо електромагнітної сумісності, дозволів на експлуатацію РЕЗ та ВП; - контроль за здійсненням радіочастотного моніторингу; - управління та контроль за діяльністю УДЦР відповідно до вимог Закону 	<ul style="list-style-type: none"> - присвоєння радіочастот, призначення позивних сигналів РЕЗ, видача дозволів на експлуатацію; - ведення реєстру присвоєнь радіочастот; - проведення радіочастотного моніторингу використання РЧР; - здійснення заходів щодо забезпечення електромагнітної сумісності РЕЗ, ВП; - підготовка висновків для прийняття НКРЗІ відповідних рішень щодо видачі ліцензій на користування РЧР; - підготовка висновків на безпосереднє замовлення для Нацради щодо можливості та умов користування РЧР для телерадіомовлення, у тому числі для потреб тимчасового мовлення; - участь у здійсненні державного нагляду за дотриманням законодавства про РЧР; - здійснення міжнародного захисту, координації радіочастот, участь у роботі Міжнародного союзу електрозв'язку 	<ul style="list-style-type: none"> - ліцензування мовлення; - надання пропозиції до Національної таблиці розподілу смуг радіочастот України і Плану використання РЧР та участь у розробленні цих документів з урахуванням потреб телерадіомовлення; - погодження проекту Національної таблиці розподілу смуг радіочастот України та Плану використання РЧР; - визначення відповідно до законодавства про РЧР користувачів РЧР у смугах радіочастот, виділених для каналів мовлення, мереж мовлення; - замовлення розроблення висновків щодо можливості та умов користування РЧР для потреб телерадіомовлення, у тому числі для потреб тимчасового мовлення; - здійснення державної реєстрації суб'єктів господарювання як суб'єктів інформаційної діяльності, що отримали ліцензію на мовлення та ліцензію провайдера програмної послуги; - ведення Державного реєстру суб'єктів інформаційної діяльності у сфері телебачення і радіомовлення; - застосування санкцій до телерадіоорганізацій у разі порушення ними вимог Закону № 3759 та/або умов ліцензії 	<ul style="list-style-type: none"> - організація та контроль за своєчасністю нарахування та сплати рентної плати платниками податків, зокрема за поданням платниками податків передбаченої законом звітності (декларацій, розрахунків тощо) з рентної плати за користування РЧР; - організація проведення камеральних і документальних перевірок платників рентної плати за користування РЧР; - застосування штрафних (фінансових) санкцій за несвоєчасність подання звітності, встановленої законодавством, контроль за додержанням якого покладено на ДПС; - здійснення аналізу податкової звітності платників рентної плати, інших документів (інформації, наявної в базах даних ДПС), пов'язаних із визначенням зобов'язань платників податків до державного бюджету з податків і зборів, контроль за справлянням яких покладено на ДПС; - надсилання інформації НКРЗІ та Нацраді про платників рентної плати за користування РЧР, які протягом шести місяців не сплатили таку рентну плату або сплатили її в неповному обсязі

**Результати здійснення НКРЗІ державного нагляду
за ринком телекомунікацій та користування РЧР**

Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік	9 місяців 2019 року	Разом
Проведено планових перевірок	61	x*	x*	18	79
Проведено позапланових перевірок	50	2	24	45	121
Встановлено порушень вимог законодавства про РЧР України	230	4	12	19	265
Встановлено порушення Ліцензійних умов користування РЧР	145	1	13	46	205
Надано уповноваженими НКРЗІ/виконано приписи про усунення порушень законодавства про РЧР	21/21	2/2	5/5	16/3	44/31
Надано уповноваженими НКРЗІ/виконано розпоряджень про усунення порушень умов ліцензій на користування РЧР	44/44	2/2	4/4	16/4	66/54
Сума накладених уповноваженими НКРЗІ/сплачених штрафів, тис. грн	206/189	36,6/36,6	25,7/22,3	67,6/56,5	335,9/304,4
Складено уповноваженими НКРЗІ протоколів про вчинення адміністративних правопорушень	308	101	57	129	595
Винесено уповноваженими НКРЗІ постанов про накладення на посадових осіб суб'єктів ринку телекомунікацій та користувачів РЧР адміністративних стягнень	116	17	14	40	187
Анульовано ліцензій на користування РЧР	17	5	1	1	24
Анульовано дозволів на експлуатацію РЕЗ	16	0	1	0	17
Проведені спільні заходи з УДЦР та Національною поліцією України з виявлення та припинення порушень законодавства у сфері зв'язку	357	409	289	604	1 659

* Відповідно до статей 2 і 3 Закону України від 03.11.2016 № 1728 „Про тимчасові особливості здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” планові перевірки суб'єктів ринку телекомунікацій та користувачів РЧР у смугах радіочастот загального користування НКРЗІ не проводились.

Розмір штрафів, що застосовуються в Україні та інших країнах у разі порушень при користуванні РЧР

Країна	Законодавчий акт	Розмір штрафів за:			
		Порушення умов і правил діяльності у сфері телекомунікацій та користування РЧР, які передбачені ліцензіями, дозволами:		Порушення правил реалізації, експлуатації РЕЗ та ВП, користування РЧР без належного дозволу чи ліцензії:	
		перше порушення	повторно протягом року	перше порушення	повторно протягом року
Україна	КУпАП	100-200 НМ (1 700 – 3 400 грн)	200-300 НМ (3 400 – 5 100 грн)	50-100 НМ (850 – 1 700 грн) – на посадових осіб і громадян – СГД; 20-50 НМ (340 – 850 грн) – на громадян	100-300 НМ (1 700 – 5 100 грн) – на посадових осіб і громадян – СГД; 50-100 НМ (850 – 1 700 грн) – на громадян
Словаччина	Закон про електронні комунікації	до 300 000 євро		до 300 000 євро – на юридичних осіб; до 1 000 євро – на фізичних осіб	
Канада	Закон про радіозв'язок	1 500 дол. США – на юридичних осіб; 500 дол. США – на фізичних осіб	3 000 дол. США – на юридичних осіб; 1 000 дол. США – на фізичних осіб	2 500 дол. США – на юридичних осіб; 1 000 дол. США – на фізичних осіб	10 000 дол. США – на юридичних осіб; 2 000 дол. США – на фізичних осіб
Німеччина	Закон про телекомунікації	до 50 000 євро		до 50 000 євро (100 000 євро – у разі використання супутникової орбіти)	
Швейцарія	Закон про телекомунікації	до 10 відс. суми середнього обороту за останні 3 роки – на юридичних осіб; до 100 000 шв. франків (близько 100 000 дол. США) – на фізичних осіб			
Польща	Закон про телекомунікації	до 3 відс. доходу за минулий рік (у разі відсутності бази для нарахування штрафних санкцій – не менше ніж 500 000 злотих (близько 120 000 євро))			
Естонія	Закон про електронні комунікації	до 3 200 євро – на юридичних осіб; до 300 штрафних одиниць (1 200 євро) – на фізичних осіб			
Угорщина	Закон про електронні комунікації	0,25 відс. чистого прибутку за минулий рік (у разі відсутності інформації про дохід – не менше ніж 100 000 форинтів (близько 320 євро) і не більше ніж 10 млн форинтів (близько 32 000 євро))			
Словенія	Закон про електронні комунікації	від 50 000 до 400 000 євро (після попередження)			
Болгарія	Закон про електронні комунікації	від 1 000 до 100 000 левів (близько 500 – 50 000 євро)		від 5 000 до 300 000 левів (близько 2 500 – 150 000 євро)	
Румунія	Надзвичайний наказ про електронні комунікації	5 000 – 60 000 лей (близько 1 000 – 13 200 євро)	до 100 000 лей (22 000 євро)	5 000 – 60 000 лей (близько 1 000 – 13 200 євро)	до 100 000 лей (22 000 євро)

Дані щодо кількості суб'єктів господарювання, які отримали дозвільні документи на користування РЧР, та платників рентної плати за користування РЧР

Показник	Станом на 01.01.2017	Станом на 01.01.2018	Станом на 01.01.2019	Станом на 01.11.2019
1	2	3	4	5
1. Кількість суб'єктів господарювання, які отримали дозвільні документи на користування РЧР, од., всього, у тому числі	3435	3056	2883	2727
юридичні особи	2708	2429	2315	2201
ФОП/ФО	727	627	568	526
2. Загальна кількість платників рентної плати за користування РЧР, од., всього, у тому числі	3277	2971	2802	2675
юридичні особи	2622	2370	2261	2170
ФОП/ФО	655	601	541	505
<i>Відхилення кількості суб'єктів, які мали дозвільні документи на користування РЧР, до платників рентної плати, од./відс.</i>	<i>-158/95,4</i>	<i>-85/97,2</i>	<i>-81/97,2</i>	<i>-52/98,1</i>
юридичні особи, од./відс.	<i>-86/96,8</i>	<i>-59/97,6</i>	<i>-54/97,7</i>	<i>-31/98,6</i>
ФОП/ФО, од./відс.	<i>-72/90,1</i>	<i>-26/95,9</i>	<i>-27/95,2</i>	<i>-21/96</i>
3. Подання додатка 4 ¹ до податкової декларації, од.	33489	33237	32120	23579
юридичними особами	26785	27080	26521	19404
ФОП/ФО	6704	6157	5599	4175
4. Загальна кількість суб'єктів господарювання, які отримали дозвільні документи на користування РЧР та не надали податкової звітності, од.*	499	476	388	482
<i>Неплатники рентної плати, відс.</i>	<i>15,2</i>	<i>16,0</i>	<i>13,8</i>	<i>18,0</i>

* Узагальнено Рахунковою палатою на підставі даних НКРЗІ щодо суб'єктів господарювання, які отримали дозвільні документи на користування РЧР, та додатка 4¹ до податкової декларації, наданих ДПС в електронному вигляді у розрізі суб'єктів господарювання.